

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (20 fr.)
Egyes szám Budapestén 8, vidéken 10 fillér.

Kultura és alkohol

Budapest, május 3.

(—é—) Eppen kapóra, a Brémában megtartott IX. nemzetközi alkoholelles kongresszus alkalmából, jelent meg a közelmúlt napokban *Wlassics* miniszternek az iskolai hatóságokhoz intézett rendelete, melylyel nyílt hadat üzen az alkoholizmusnak. A közoktatási miniszternek szóbanforgó rendelete elég radikálisan kezeli a kérdést, amennyiben tudára adja azoknak, akiket illet, hogy semmiféle foku iskola számára olyan tankönyvet használna engedélyezni nem fog, mely az alkoholelles törekvések intencióit alkalmas módon nem szolgálja. Ha figyelembe vesszük, hogy az iskolai olvasókönyvek, a gyermekek magánolvasmányai, továbbá az ember-tan, a neveléstan és az egészségtan tanítása mily bőséges alkalmat szolgáltat a felvetett üdvös eszme propagálására, akkor egy sebb jövővel kecsegtető, biztató reménnyel üdvözölhetjük a kultuszminiszternek nagyhorderejű rendeletét.

Meglesz-e a várt eredménye? Két hatalmas tényező magartatása fogja e kérdést eldönteni: a sajtóé és az államhatalomé. Azért emlíjük a sajtót, még az államhatalom előtt is legelső sorban, mert attól várjuk, hogy hatalmas szavával felrázza emennek a lelkiismeretét és rámutasson arra a nemzetgazdasági végzetteljes tévedésre, melyet egy állam követ akkor, midőn polgárainak erkölcsi és anyagi romlását tökéül használja arra, hogy oszlopos védelmi forrást biztosítson belőle az állami költségvetésnek, mely az ekképpen szerzett jövedelmet ezerszeres kamatostól kénytelen az általa megrontott társadalomnak kórházak, tébolydák és börtönök alakjában visszaszolgáltatni.

Nem állunk e tekintetben egyedül és ez oknál fogva nincs miért restelkednünk a kér-

dés nyílt tárgyalása miatt. Restelkednünk akkor kellene csak, ha mi még most is télenne maradnánk, látván, hogy most már Európának és az egész művelt világnak csaknem összes államai megmozdulnak és a legmesszebbmenő, szinte már az egyéni szabadságra ütköző törvényes intézkedésekkel igyekeznek gátat vetni az alkoholizmus retentő pusztításainak. Angliának a legutóbbi időben megalkotott idevágó drákói törvényei máris éreztetik jótékony hatásukat az anyaországban és a gyarmatokon egyaránt. A Skandináv-félszigetnek társadalmi, szellemi és közgazdasági képét öt évtized alatt az abstinenc-mozgalmak és főképpen a *local-opicio* törvénye a felismerhetetlenségig előnyösen megváltoztatták. Svédország és Norvégia ma a földkerekség legműveltebb államai. A norvég stortingh kevésbé drasztikus eszközökkel is, mint amilyenekhez az angol parlament, mert elkésletlen intézkedett, nyulni kélytelen volt, igen fényes eredményeket tudott elérni: a *local-opicio* életbeléptetése mellett, mely annak a meghatározását, hogy szabad legyen-e a községben szeszes italt mérni vagy sem, a községi lakosság autonóm jogkörébe utalta, a szavazati jogot egész egyszerűen kiterjesztette a férjes asszonyokra is. Ez eljárás eredménye csaknem ugyanaz lett, mint a *prohibitív* rendszert követő államokban, ahol a szeszes italok árusítása és élvezése — orvosi és ipari célokat kivéve — szigorú büntetés terhe alatt törvénnyel tiltva van.

Láthatjuk a mondatokból, hogy bár sok ut vezet Rómába, célhoz csak úgy juthatunk, ha egyre rálépünk és követjük. Azért tehát, bár telette üdvös és a legnagyobb elismerésre érdemes *Wlassics* miniszternek nemes intencióitól sugallt rendelete: ne várjunk tőle csodákat. Az iskola lehet igen előkelő és fontos faktor olyan küzelemben, melyet a társadalommal és az államhatalommal vál-

lat vállalhoz vetve harcol meg, de ereje elenyed és elveszti hatóképességét, ha a nemes küzelemben önmagára hagyatják. Az egész társadalomnak a közjó iránti hamisítatlan érveke az a talaj, melyből az iskola munkásságának szociális részéhez az éltető táplálékot szívja; az államhatalom céltudatos támogatása pedig az az áldástadó nap, mely az iskola ezirányu tevékenységének gyümölcsreit érleli.

Mindezt jól érezte *Wlassics* miniszter, midőn alkoholelles rendeletét utnak bocsátotta, — és ezért aposztrofálja rendeletében a társadalmat. A magyar társadalom tényleg igen sok izben szolgáltatta már tanujelét annak, hogy nagy és magasztos nemzeti célokért lángolóan lelkesedni tud és áldozatot hozni, ha kell, képes. Egész hosszú sora a fennálló közintézményeknek támogatja ez állítás igazságát.

A mult héten Brémában gyűlésezett nemzetközi alkoholelles kongresszus elhatározta, hogy két év mulva *Budapest*en fog tanácskozasra egybegyűlni. A magyar miniszterelnök a kongresszus kérdésére távirati uton nagy előzékenységgel ajánlotta fel a gyűlés rendezésének céljaira szükséges 10.000 korona költséget. Két év mulva tehát az egész művelt világ küldöttei fognak találkozni szép fővárosunkban. Olyan társaság fog itt egybegyűlni, amelynek véleményét nem lehet majd *peszgos* ebédekkel megvesztegetni. A hirlapok a közelmúlt napokban kuriozumképpen közölték, hogy *Abesszinia* exotikus királya, *Menelek*, kegyetlen büntetésekkel sújtja a hadseregben és a civil-életben egyaránt a szeszes italok élvezését. Mi — fájdalom — nem vagyunk ezen a téren még annyira, mint az általunk büszke fölénygel lemosolygott *Abesszinia*. A világot átjáró eszmék mihozzánk kissé csigalépésekkel közelednek; nehezen rázzuk le a megszokott mindennapiasság jármát; ké-

TÁRCA

A filharmonikusok.

— Ünnepi beszéd. —

Elmondotta: gróf *Apponyi Albert*.*

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Kulturörténelmi ünnepet állunk, mert a magyar kulturában esemény volt az, amidőn most ötven éve a Nemzeti Múzeum dísztermében *Erkel Ferenc* vezetés alatt először szólaltak meg magyar zenekar által *Beethoven* A-dur szimfóniájának magasztos hangjai, s midőn ezzel a nagy zenekari hangversenyek intézménye hazánkban meghonosult.

Vannak-e sokan, tisztelt ünneplő közönség, e termen kívül, akik ennek az eseménynek horderejét kellőképp méltányolják? Nem lesznek-e többségben azok, akik, amidőn a most elmondott szavakat olvassák, talán azt kérdezik, hogy mi nagyfotosságú tény az, ha itt a zenekari hangversenyek intézménye meghonosult, és mi nagy dolog volna az, ha ezek a zenekari hangversenyek itt nem volnának? Mert be kell vallanunk, hogy ma még a mi közönségünk felfogásában a művészetek közt a zene a mostohagyermek. Korántsem hatolt a zene kulturörténelmi és kulturai fontosságának tudata oly mélyen az egész nagyközönség lelkébe, mint ahogy például behatolt ebbe már a képzőművészetek fontosságának felismerése.

Talán lelkeinknek egy sajtóságával függ össze a jelenség. Hisz a tudás terén is inkább

hajlunk a pozitív tudományok, mint az elvont bölcsészet felé és így a művészetek terén is inkább vonzódnunk a tárgyakat feldolgozó művészetek, mint a saját tárggyal nem bíró, a filozófiához hasonló zeneművészethez. A népies dal- és tánczenét — igaz — szeretjük, talán leginkább tárgyi vonatkozásai és az azokból fakadó hangulatok miatt; de a komoly, öncélú, elvont zene kultusza még nincs annyira elterjedve, mint amennyire a nemzetünk által már élt általános művelődési színvonalon várható volna.

Ámde akárhogy legyen ez, az összes nagy nemzeteknek példája mutatja, hogy fejlett zenei élet nélkül nem teljes egy nemzetnek kulturája. Ahol azt valamely nemzet kellő mértékben ki nem tudja fejteni önmagából, mint p. o. az angoloknál, de kölesön veszi másoktól, de érzé szükségét és kielégítésétől le nem mond. A zenei életnek pedig természetes középpontját és háterejét a nagy zenei hangversenyek intézménye képezi mindenütt. A modern zenekar az emberi elme legesodálatosabb alkotásai közé tartozik. A színeknek ragyogó pompáját kölesözi a gondolatnak, a hangnak minden színét, minden árnyalását kifejti és az összhangzásnak szinte kimeríthetetlen változatait teszi lehetővé. A hangszerek ezen hangszere nélkül, amely sok hangszert együttműködéséből alakul, a zenei gondolat teljes hatalmának kifejtése kézelhetetlen.

Testületi működésre van alapítva. Többeknek közreműködését tételezván fel, mintegy személytelenül válik; s ezáltal megvalósítja az előadó művészet feladatainak ideálját, azt t. i., hogy az előadó művészek egyénisége eltűnjék az előadott mű mögött, hogy magát csak eszköznek tekintse arra, hogy a teremti gondolatot a lehető legteljesebb kifejezésre hozza.

A zenei érettségnek a hallgatóságnál is ez

a zenei kriteriuma. Akkor mondhatunk valakit a zenei érzéktől, a zene komoly átértésétől áthatottnak, amidőn érdeklődése elsősorban a mű felé irányul és csak másodsorban az előadó művész felé. Ha p. o. valaki színházba menet nem azt mondja nekem: „Lohengrint megyek meghallgatni, hanem: „X. vagy Y. tenoristát, akkor már körülbelül tisztában vagyok az illető zenei felfogási képességének mélységével, műérzekének fokával. Ez természetesen nem azt jelenti, mintha közömbös volna, hogy jó-e vagy rossz-e az előadás, hanem azt jelenti, hogy a jó előadásnak is értékét és fontosságát abban találjuk, hogy magát a művet hozza a legtokéletesebb érvényesítésre. És éppen ezen objektív irányítást a zenei izlésnek leginkább a zenekari hangversenyek adják meg; nélkülük valóban zeneértő közönséget nevelni lehetetlen.

De szükségesegek ahhoz is, hogy a hazai zeneköltészetnek szárnyat adjanak. A zeneszerzői tehetségek is összeszaporodnak, ha erejök teljességének kifejtésére nem találják meg azt a páratlan eszközt, amely a zene összes hatalmasságait egyesíti, amelynek ragyogó pompájáról az inént szólottam: a zenekart. Enélkül csak kis körben alkothatnak, akár csak egy nagy festői tehetség, akinek csak irón áll rendelkezésére, de aki festék hiányában a színek gazdagságához el nem juthat. És valóban látjuk, hogy hazánkban is a filharmoniai hangversenyek hozták napnyire azokat az izmos zeneszerzői tehetségeket, amelyeknek nemes ambíciója az, hogy otthon maradvá hozzanak létre magyaránny alkotásokat.

Ime mily gazdagsága a kulturai fejlődésnek fűződik ehhez az intézményhez, a nemzeti lélek mennyi erejét ébreszti életre, ugy azoknál, akik alkotásra hivatják, mint azoknál, akik egyszerű hallgatók, de e hallgatásban és átértésben mé-

* A Filharmoniai Társaság mai jubiláris disztyülésén.

nyelemszerető nép vagyunk. Két esztendő kevés idő is, sok is: attól függ, hogy miképpen használják ki. Wallacsics miniszter rendelete csak memento gyanánt szolgáljon arra, hogy itt teljes jóakarattal és a legösszefogottabb igyekezettel törekvéssel kell sikra szállania az állami élet összes számottevő tényezőinek: azért is, mert ezt a magyar nép legvitalisabb érdekei így kívánják, de meg azért is, hogy amikor Abessziniával összehasonlítanak majd bennünket, akkor ez a hasonlítás ne a mi hátrányunkra üssön ki. Egészen rajtunk mulik, hogy amikor két esztendő múlva világra viendik hírnök, akkor az ne úgy szóljon, hogy Európának kellődsöd közepén él egy nemzet, amely nem vesz tudomást arról, hogy a hegyen túl is laknak emberek.

BELFÖLD

Az obstrukció ellen. Temesvárról táviratozzák: Temes megye szabadlevélpartja ma értekezletet tartott, melyen több száz tag volt jelen. Vargies Imre indítványára elhatározták, hogy a holnapi megyei közgyűlésnek a következő határozati javaslatot indítványozzák elfogadásra:

A megye közönsége hazafias aggodalommal szemlélte azon, sem a kormány eljárása, sem a politikai viszonyok által nem igazolt küzdelmet, melyet a parlament kisebbsége folytatott és melynek végső következménye a parlamentáriszmus megdőntése. Minthogy alkotmányunk minden viszonyok között sértetlenül megőrzendő, a vármegye közönsége az ellenzéknek most folyó küzdelmét vésthozonak tartja és a kormány elhatározását, hogy az ellenzékkel szemben az alkotmányt megvédi és a kisebbség terrorizmusa elől meg nem hátrál, helyesli és azért a kormánynak, különösen fejének, Széll Kálmán miniszterelnöknek bizalmat szavaz.

A miskolci szabadlevélpart nagyválasztmánya Lichtenstein József pártelnök vezetése mellett mai ülésében tárgyalta a politikai helyzetet, hogy pártállás foglaljon a súlyos politikai helyzettel szemben, melybe az ellenzék a parlamentet juttatta. Beható vita után, melyben számos szónok fejezte ki ragaszkodását Széll Kálmán iránt és helyesli irányát és kitarását, megállapodtak, hogy a párt tagjai indítványt nyújtsanak be Borsódvármegye május 11-ikén tartandó rendkívüli közgyűléséhez, melyben a következőket javasolják:

Indítványozzuk, hogy Borsódvármegye ítélje el a parlament obstrukciónak azon módját, mely akaratának erőszakos érvényesítésében az alkotmányosság nagy elveit figyelmen kívül hagyja és az általa is elismert alkotmányos kormányzást kérelhetetlenül az ex-lexbe kényszerítette. Indítványozzuk továbbá, hogy írjon fel a törvényhatóság közgyűlése az országgyűléshez, kifeje-

zést adván az obstrukció leletli megdőbbenésének sürgetése a komoly parlamenti munka mielőbbi helyreállításának szükségét és az alkotmányosság alapeszméinek megtartását. Fejezze ki továbbá, hogy mint eddig, úgy ezután is mindaddig bizalommal van a Széll Kálmán vezetés alatt álló kormányhoz, míg az igazi szabadelvűséget a liberális párt hagyományai alapján védelmezi és az alkotmányosság alapelveinek megtartása felett nem csüggedő kitartással örökdi.

A katonai javaslatok ellen. Miskolcra táviratozzák: A függetlenségi párt ma négygyűlést tartott a katonai javaslatok ellen. A négygyűlés elnökeinek, Bizony Ákos képviselőnek megnyitói szavai után beszélt Kubik Béla orsz. képviselő, Sidlauer Ignác, továbbá Bedőházy János és Uray Imre. A négygyűlés a Neumann Bortalan jegyző által felolvasott határozati javaslatot el fogadta. — Sopronban is volt négygyűlés a katonai javaslatok ellen, a négygyűlésen a függetlenségi pártot Barabás Béla képviselte.

KÜLFÖLD

Az angol király Párisban. A Párisban időző angol király tiszteletére tegnap este az Elysée-palotában ebéd volt. Az ott mondott felkötőszókat eddig hivatalosan nem tették közzé, de a Havas-ügynökség minden fenntartás mellett azoknak tartalmát a következőkben véli közölhetni. Loubet elnök, aki először szóla fel, ezt mondta:

Poharamat emelem a király tiszteletére, akinek köszönetet mondok látogatásáért és ama barátságos viszony manifesztaációjáért, amely a két ország közt fennáll és amely bár még bensőbb alakulna az összes közös érdekek fejlődése és a világbeli érdekében. Loubet ezután a király és a királyné, valamint az egész királyi család egészségére üritette poharát.

Eduárd király azt válaszolta, hogy rajta áll hogy köszönetet mondjon azért a fogadtatásért, melyben Franciaországban részesítették. Emlékeztetett Franciaországban való régebbi tartózkodására, a hova már mint gyermek eljött és amely iránt sohasem szűnt meg a legelénkebb szimpátiával viselődni. Poharát a köztársaság elnökeinek és családjának tiszteletére emeli és kifejezi jókívánságait Franciaország boldogsága és virágzása iránt. Emeli poharát különösen a két ország közeledésére ezekben közös érdekében, valamint a béke és a civilizáció magasabb érdekében.

A két felkötőszót állva hallgatták meg és a zenekar a God save the Kinget és a Marseillaisét játszotta. Ebéd után a főtitkár dolgozószobájában értekezlet volt Eduárd király, Loubet elnök és Delcassé külügyminiszter közt.

9 óra 45 perckor Eduárd király és Loubet elnök elhagyták az Elysée-palotát és az operába hajlatlak. miközben a közönség az egész uton élénk ová-

cióban részesítette őket. Az utcák ki voltak világítva és rendkívül élénkek voltak. 9 óra 50 perckor érkeztek az operába. A fényesen díszített nézőtérén jelen volt minden kiváló politikai és irodalmi személyiség. A király és az elnök megjelenésénél a zenekar a francia és angol nemzeti himnuszot játszott, amelyet a jelenlevők állva hallgattak meg. Az előadás programja válogatott énekeket és táncokat foglalt magában. Eljöttkor a király a közönség élénk üdvözlése közt visszalért az angol nagykövetségre.

Páris, május 3.

Eduárd király délelőtt 11 órakor gyalog a rue d'Aguessauba ment, hogy ott jelen legyen az istentiszteleten és 12 órakor szintén gyalog visszaérkezett az angol nagykövetségre. 1 óra után Eduárd király egy vértesszalnyi kísérője mellett a külügyminisztériumba hajlatott reggelire. Reggeli után a király bemutatatta magának Waldeck-Rousseau volt miniszter-sinökököt, akivel hosszabb ideig beszélgetett. Delcassé külügyminiszter előtt örömet fejezte ki afelett, hogy Franciaországba jött, és megköszönte a fogadást, amelyben részesítették. A király Combes miniszterelnöknek és Delcassé külügyminiszternek a Viktória-rend nagykeresztjének jelvényeit adományozta. A király Seinemegye prefektusának 100 font sterlinget küldött a párisi szegények részére.

Vilmos császár Rómában.

A Budapesti Napló táviratai. —

Róma, május 4.

Vilmos császár délelőtt 9 órakor elhagyta a Kvirinál és a Cafferelli-palotába ment, hogy ott jelen legyen az isteni tiszteleten. A császár a trónörökösrel és egy hadsegéddel egy 18 vértesszalnyi kísért udvari hintóban ment, amely előtt négy vértess trombitás haladt. A második kocsiiban Eitel Frigyes herceg ült egy hadsegéddel. A császár és a hercegek a gárdahuszárok egyenruháját viselték. A harmadik kocsiában gróf Waldsee tábornagy, a negyedikben gróf Bülow birodalmi kancellár huszáregyenruhában jöttek, mind a kettő német tisztek kíséretében. A következő kocsikban a kíséret foglalt helyet. Az egész uton nagy számban egybegyűlt néptömeg melegen üdvözölte a császárt. Tíz órakor a császár a néptömeg fojtoton szimpatikus tüntetése közt a nagykövetségre érkezett.

Báró Rotenhan vatikáni porosz követ a császár tiszteletére reggeli adott. A császártól jobbra Rampolla bíboros államtitkár, balra Agliardi bíboros ült. A császárral szemben báró Rotenhan foglalt helyet, mellette jobbra a trónörökös és Goffi bíboros, balra Eitel herceg és Caplano pápai majordomus. Résztvettek még a reggeli gróf Waldsee, gróf Eulenburg, Bisleti pápai főkamárás, msgr. Gasparri, De Montel, Odescalchi herceg és mások. A reggeli után Vilmos császár 1 óra 50 perckor távozott a követségről és a Vatikánba ment. Már 2 óra felé nagy embertömeg hullámzott a követség-

lyebb érzelmű, magasabb szárnyalású lényekké idomulnak át.

De hagyjuk ezeket az általános fejtegetéseket és lépünk közelebb a mai nap ünnepeltjéhez, a Budapesti Filharmóniai Társasághoz, amely immár ötven éven át teljesíti fővárosunkban az éppen változó nemes hivatást. Nem fogom a tisztelt ünnepelő közönséget az ötvenéves pályafutás történetének összes adataival fásztani, megtalálják azokat az érdeklődők a mostani ünnep alkalmából kiadott emlékkönyvben. Csak némi megkapó mozzanatot akarok az eseményekben gazdag történetből kiragadni, amelyek jellemzőek egy az intézményre, mint a mai ünnep jelentőségének elbírálására. Nézzük mindjárt a társulat keletkezésének évét és nézzük, hogy kik állottak bölcsőjénél.

1853-ban volt, október 10-ikén, midőn Erkel Ferenc először intett vezénypálcájával egy magyar zenekarnak klasszikus hangverseny megkezdésére.

1853! Miesoda korszak az, tisztelt ünnepelő közönség! Amiből az ímént hallott prólognak költője kiindult, az ragadja meg az én lelkemet is, midőn ezt az évszámot látom odaira filharmónikusaink működésének kezdetén. Ez volt az az időnk, midőn a magyar alkotmány szünetelt, midőn a magyar nemzet a politikai tevékenység teréről le volt szorítva, midőn az állami szervezetben nemcsak kifejezésre nem jutott nemzeti léte, hanem az összes állami hatalmak e nemzeti létnek elnyomására működtek. De hiába! A magyar mégis él! A magyar követelt és bebizonyította az élethez való jogát és elzárva a politikai tevékenységnek mezejétől, az életöröknek ösztönével majdnem lázasan mondható társadalmi tevékenységre vettette magát.

Abban a korszakban találkoztunk hazánk nagyjainak, történelmi alakjainak nevével a gazdasági vállalatok egész mezéjén, bankalapításoknál, vasúti vállalatok megindításánál, biztosító-

társaságok szervezésénél, a hazai gazdasági élet, a hitelviszonyok minden terén való kezdeményezéseknél; alapítókká lettek, tisztelt ünnepelő közönség, de nem alapítókká abban az értelemben, amelynek bizonyos visszaélések kellemetlen ízt adnak, de alapítókká a haza, a nemzet fenntartásának érdekében ott, ahol állapítani, ahol tenni lehetett.

És épp úgy találkoztunk hazánk napjainak nevével a szellemi élet minden megnyilvánulásának élén; azokat a férfiakat, akik rendes körülmények közt az ország kormányzására, az országgyűlési tanácskozáskor vezetésére lettek volna hivatva, azokat ott találjuk a kulturális intézeteknek, az akadémiának, az irodalmi és művészeti társaságoknak, sőt az egyszerű társaságcsatlakozások élén, mert mindaz akkor kétszeres fontossággal birt reánk nézve, mert a társadalmi tevékenység mindezen elágazásaiban keresett és talált akkor menedéket nemzeti létünk. Vívmány és nyereség volt akkor minden, amivel életjelt adtunk és életre hivatásunkat igazoltuk.

Ebbe a keretbe, tisztelt ünnepelő közönség, illesztjük bele a Filharmóniai Társaság alapítását, hogy annak helyzetét és nemzeti jelentőségét teljesen átszűrjük.

Annak a látásból társadalmi és szétágazó, de egy gondolatból áthatott nézeti tevékenységnek, amelyben a nemzet az ötvenes években a politikai halál elől a gazdasági és kulturális fejlődés értelmű ápolásába menekült, ennek a nemzetmentő ténykedésnek egyik elágazását, egyik alkotó részét képezi a Filharmóniai Társaságnak az alapítása. És ki merné tagadni, hogy midőn Erkel Ferenc 1853-ban ezt a társulatot megalapította, ez a tett nem csupán a nagy zenészi, hanem egyszersmind a nagy hazafi volt?

Erkel Ferenc már ekkor népszerűségének delelőpontján állott; nem írta volt még meg Bánk bánt, de már megalkotta s a magyar nem-

zetnek szívébe belevette magasztos Himnuszát és Hunyady Lászlóját, azt az operát, amely 1844-ben megjelenve, az akkori nagy nemzeti renaissance-nak egyik dicső lényé volt. Ki lett volna hivatottabb az új intézménynek, a zenekari hangversenyek intézményének megalapítására, mint éppen ő, a geniális zeneszerző, előadó-művész és karmester, a magyar opera ünnepelt megalkotója, Magyarországnak legnépszerűbb zeneművésze, életében is, maiglan is, sirjában?

1870-ig maradt a Filharmóniai Társaság élén, mely idő alatt körülbelül nyolcvan hangversenyt vezetett. És ha kérdezzük, hogy Erkel Ferenc vezetése minő maradandó nyomot hagyott hátra a Filharmóniai Társaságnak életében, hogy mi volt az, amit ennek a társaságnak egész további működésére mint maradandó vonást átörökített és neki becses hagyományul átadott, nem a népszerűséget fogjuk találni mint legfőbb vivmányt, hanem, ami ennél sokkal becsesebb: a művészi komolyságot. Erkel Ferenc korszaka a klasszicizmus uralkodását jelenti filharmónikusaink működésében és ez volt a vezér tapintatának egyik fényes jele, az ifjú intézmény legnagyobb szerencséje, megerősödésének legbiztosabb alapja.

Beethoven IX. szimfóniáját, az utólráhetlen óriásnak e legóriásibb alakítását, nem kevesebb mint hatszor adták elő Erkel Ferenc vezetése alatt.

Nem zárkóztott el azért a modernnek elől sem, azok elől, akik akkor még modernek voltak, de ma már az egész világ elismerése szerint bevonult abba a Pantheonba, amelyben a vita felett álló szellemóriások laknak. Így Erkel Ferenc az első egyike volt, aki Wagner a hangversenyterembe bevitték. Ha Beethoven A-dúr szimfóniája volt első hangversenyének, 1853. november 10-én, megnyitó száma, mindjárt második hangversenyében, dec. 8-án, a Tannhäuser-nyitánytal találkozunk. A mai nemzedék bajosan tudja magát bele-

lőtt, hogy a német császárnak a Vatikánba való indulásánál jelen legyen. A 31. gyalogezred zászlóval és zenével állást foglalt a palota előtt. Báró *Rotenhan* porosz követ 2 óra 40 percor távozott a követség-ről, hogy a császár előtt érkezék a Vatikánba. A császári menet 2 óra 50 percor indult el a követség épületéből a közönség elé ováció között. A négyfogótt a la Daumont hintóban *Vilmos* császár s *Vilmos* trónörökös diszgyenruhában foglaltak helyet. A kocsi, amely előtt 8 olasz karabinieri lovagolt, a német gárda-vezérszerep három hadnagya diszgyenruhában kísérte. A diszhintó mellett gróf *Wedel* lovagolt, a második kocsiiban *Eitel* herceg egy hadsegéddel ült, e kocsi után két gróf jött lovon. Ezután egy lovas olasz karabinieri-osztály között két kocsi hozta a kíséretet, amelyben ott volt gróf *Waldersee* is. A császári menetet mindenütt élénken üdvözölték.

Az uton a helyőrség osztpati állottak sorfalat zenével és zászlókkal. Midőn *Vilmos* császár előttük elhaladt, a zenekarok a német himnuszt játszották és a csapatok tisztelgettek, míg az utcákat betöltő óriási néptömeg élénk ovációkban részesítette a császárt. A Piazza Santa Marthán 800 kölni zarándok, akik ott a zászlokkal állást foglaltak, viharos ovációkban részesítette a császárt. A Vatikán kapuja előtt a svájci gárda végezte a diszszolgálatot. 2 óra 55 percor báró *Rotenhan* követ érkezett meg a Vatikánba. Kezével utána jött *Rampolla* bíboros, szintén a porosz követségről.

A császár menete 3 óra 15 percor érkezett a Vatikánba a Zecca-kapun át. Közvetlenül ezután a zarándokok bevonultak a Santa Martha-templomba és ott a Te Deumot énekeltek. Midőn a császár a St. Damasus udvarba érkezett, a palotaország egy százada és egy csendőrsztyál katonai tisztelgessel fogadta. Az első emeleten a pápai udvartartás több személyisége fogadta a császárt. A menetet előbb felvonult a pápa lakosztályába vezető diszlépcsőn, ahol újabb pápai méltóságok üdvözölték a császárt, köztük több német. A svájci gárda egy osztyája, midőn a császár elhaladt, katonai tisztelgésben részesítette. A nagy teremben egy csendőrsztyál végezte a diszszolgálatot, a második teremben a palotaország, a gobelin-teremben a nemes testőrség. Miután a Rómában időző német püspökök, nevezetesen Freiburg, Fulda, Limburg, Mainz és Rotenburg püspökei üdvözölték a császárt, a pápa fogadta őt.

A császár egyedül lépett be a pápa magántermébe. A trónörökös és *Eitel Frigyes* herceg néhány méltósággal az előtérben maradt. A kíséret egy másik teremben maradt hátra. A pápa felajánlotta a császárnak egy a Forum Romanumot ábrázoló mozaik-munkát és a hercegeknek a Fontana Trevit és az Angyalvárát ábrázoló mozaikmunkákat. A császár látogatása a pápánál 20 percor tartott. A császár a halálfehuszarak egyenruháját és a hercegek az első gárdaezred egyenruháját viselték. A császár után a pápa a hercegeket fogadta, akikkel 7 percor társalgott. Ezután *Vilmos* császár bemutatta a pápának kíséretének

gondolni abba a lelki állapotba, midőn a Tannhäusernek előadása a hangversenyteremben merészség volt. Pedig akkor az volt, amelylyel Erkel Ferenc megelőzött sok karmestert, aki Wagner Richardnak hazájában lakott. De mindenek dacára Erkel Ferenc epochájának jellemzője a klasszikusok uralmát lehet megjelölni. A vita fölött álló nagy szellemek műveinek állandó tanulásában és átértésében izmosodott meg zenekarunk és fejtette ki magában azokat a komoly tradíciókat, melyek által méltó helyet foglal el a művelt világ elsőrangú testvérintézetei közt. Ekképp adta meg társaságunk halhatatlan alapítói a társaság működésének azt az egészséges, komoly irányt, amely bár lassabban hódított, mint ahogy népszerűség hajhászó programokkal hódítani lehetett volna, de éppen ezért megalkotta fővárosunk zeneértő közönségének egy erőteljes magvát és szigorú paedagógiájával komoly ura terelte fejlődő zeneköltészetünket is.

1870-ig vezette az ősz mester a Filharmóniai Társulatot. Ez a 17 év elég volt arra, hogy többé ki nem írható hagyományt teremtsen ennek a társaságnak működésében. Et quo semel imbuta recens servabit honorem testa diu. Megtartja minden intézmény azt a jelet, amelylyel erős kezek azt alkotásakor felruházták. Es így Filharmóniai Társaságunk is fő- és alapvonásul megtartotta azt a művészi komolyságot, amelyet Erkel Ferencnek 17 évi működése beleoltott.

Nem céloim, mint mondom, e társaság történetét előadni. De meg kell emlékeznem arról, hogy midőn Erkel Ferencnek visszavonulása folytán e társaság válságos állapotba jutott, *Richer* János akkor opera-igazgató volt az, aki az intézményt felkarolta, az életnek megtartotta és mint a zenekari technikának egyik legnagyobb élő mestere, a művészi tökélynek terén mindinkább előbbre vitte. És ha több tért engedett is a modernnek elődjénél, azért a klasszikusoknak és különösen

tagjait. A pápa mindegyikkel barátságosan kezelte szorított és körülbelül négy percor beszélgetett a Németország és Olaszország, különösen Róma közötti művészi és tudományos összeköttetéséről. Megemlítette a római német intézeteket, ahol német tudósok oly kiváló munkásságot fejtenek ki. Ezután a császár a hercegekkel megátogatva *Rampolla* bíborost, akivel tíz percor beszélgetett és 3 óra 55 percor elhagyta a Vatikánt.

A porosz követségre vezetv uton a császár ismét élénk ováció tárgya volt a nagyszámú néptömeg részéről. 4 óra 10 percor a császár a követségre érkezett, 4 óra 50 percor a hercegek a követségről visszatértek a Kvirinálba. A császár 5 óra 30 percor távozott a követségről, hogy a Venosta, Doria-Sermoneta, Taverna, Somaglia, Massimo, Colonna és a Pallavicini családnak, valamint *Donna Laura Minghettinél* leadja névjegyét.

Este a Kvirinálban díszbél volt a német császár tiszteletére. A díszbédén Viktor Emánuel király a következő felkőszöntőt mondotta *Vilmos* császárra:

Ma ünnepnapja van házamnak. Nálam van felséged, hű szövetségem, aminthogy dicső elődeink I. Vilmos és II. Viktor Emánuel, valamint atyáink s akiknek emléke tiszta, hű szövetségostársak voltak. Velünk itt vannak a fiatal hercegek, felséged fia, atyai szívének büszkségei! A német haza reményei, és jelenlétnek tekinthetjük ő felségedet, Augusztá Viktória császárnét és királynét is, aki lelkesen bizonyára velünk van, ugy, amint mi gondolatban vele vagyunk. Élénk köszönetet mondok tehát felségednek, hogy Olaszország sorsának minden fordulatában tanuileit méltóztatott adni állandó érdeklődésének és szives rokonszenvének, amely már három nemzedéken át záloga volt a benső barátságunk és szilárd kötelék volt házaink, hadseregeink és népeink között. Mai összejövetelünk újabb megerősítse Németországot és Olaszország közös akaratának, hogy minden fáradozásukat és egyetértő munkájukat a kölcsönös szövetség auspiciumai alatt a béke javára fordítsák. Így hát én hűséggel telve szentelem, sire, kivánóságaimat az ön nemes birodalmának, amely nagy lévén hatalmas tradíciók által, minden polgári haladás terén is nagy akar lenni és ürtiem poharamat felséged, ő felséged a császárné és királyné, a fenséges hercegek, akik ma vendégeim és felséged egész családjára egészségére.

A felkőszöntő után, amelyet a jelenlévők állva hallgattak meg, a zenekar a német himnuszt játszotta. A német császár így válaszolt:

Egredje meg nekem felséged, hogy kifejezést adjak a hálának, amelyet a nagyszerű, fénye és meleg szívsége által kitűnő fogadásért, amelyben felséged fővárosa és népe engem részesített, melyen érzek. Megerősítését látom ebben annak, hogy az olasz nép teljes szimpátiával értékeli a házaink és nemzetaink közt fennálló szövetséget és annak változatlan

Beethovennek uralma az ő 60 évi vezénylete alatt is érintetlenül maradt. Így a hagyományok szakadatlan fonala *Erkel* Sándornak, *Erkel* Ferenc méltó fiának és utódjának kezeibe került. Ez a nyugodt, igénytelen fellépésű, de minden ízében komoly művész ugyanannyi időn át vezette a Filharmóniai Társaságot, mint edesatyja. t. i. 17 éven át. Óriási zenei tudása, a zenyényletben való feltétlen biztonsága, egészséges, minden kerességtől és izgékonyágtól ment művészi egyénisége mintegy előre kijelölték őt nagy zenei tömegeknek vezérévé.

Ő nem kezdte a minden áron való érdekeséget. Nem hajhászta a részletekre boncolást és tulfinomítást, gyakran a tulságig vitt egyszerűségnek, egyenességnek és közvetlenségnek benyomását tetto. De az előadott művek nagy arányai az ő vezetése alatt páratlan plasztikával domborodtak ki és ami a fő, ő mindig, mint karmester, az előadott mű szolgádjának tekintette magát és nem iparkodott, talán a szerző intencióinak ellenére is, saját művészi egyéniségét előtérbe állítani. Mikor hosszasan tartó betegség miatt a hangversenyeknek állandó vezetéséről le kellett mondania és csak olykor jelent meg egy-egy mű előadása végett, akkor is már úgy, mintha működésének ezen utolsó korszakában az ő művészi egyénisége még teljesebben és tökéletesebben domborodott volna ki. Minthogy a finomságban nyert volna a nélkül, hogy erejéből bámit vesztett volna, hogy még érzékenyebb tegye nem nagyszámú személyes barátainak és tisztelőinek, de az egész méltó közönségnek szívében annak a veszteségnek nagyságát, amely minket ért, amidőn a gondviselés őt körünkől végképp elszólította. Hálátlank és kegyeletünkben osztozik tehát halhatatlan edesatyjával. A Filharmóniai Társaság működésének 50 évéről 34 esik a két *Erkel*nek szakadatlan vezetésére. A Filharmóniai Társaság hagyományainak megállapításában

fennmaradását óhajtja. Midőn felséged egészségére emelem poharamat, engedje meg nekem, hogy felidézsem felejtethetlen képét felséged atyjának is, akik ön helytelen szerettem. Emléke előttem mindig szent marad mint egy lovagias hős és egy ember emléke, aki minden szívet meghódított. Sohasem fogom elfelejteni kezének szorítását, sem hűsége szemének tekintetét. Szálljon az ő áldása és az ég áldása felségedre, felséged fennkölt neje és a savoyai házra. E forró óhajjal ürtiem poharamat. Iszom ő felségek a király és a királyné egészségére, iszom a vitéz olasz hadsereg dicsőségére, iszom a szép nemes Olaszország és a nemes olasz nép boldogságára.

A császár az utolsó mondatot olasz nyelven mondta el. Az összes jelenlévők felállottak. A felkőszöntő után a zenekar az olasz király-himnuszt játszotta.

A szalonkii véres napok.

Konstantinápoly, május 3.

A porta eddig csak hiányos közléseket tett az itteni nagyköveteknek a szalonkii eseményekről, amint némely oldalról kifogásoltak. Minthogy idegenek életükben és vagyónkban kárt szenvedtek, a porta kötelessége és saját érdeke lett volna, hogy az eseményekről kimerítő közlét adjon. Néhány újabb szalonkii jelentés ismét azzal vadolja a török csapatokat, hogy felesleges kiméletlenséggel és önkényvel jártak el olyanok ellen, akiknek a merényletekben semmi részük nem volt. Részleteket erről nem tudnak. Az itteni kormánykörök, úgy látszik, a szalonkii amugy is szomorú és komoly eseményeket még tulozák, hogy szigorú rendszabályokat igazoljanak és a történet önkénykedéseket kimentsék. Legújabb hírek merényleti előkészületekről beszélnék Üsküb és Drinápoly ellen. A porta ezekben a városokban is szigorú óvintézkedéseket rendelt el.

A porta a szalonkii-i polgári és katonai hatóságokhoz a legszigorubb rendeleteket küldte, hogy a nyugalmat és a rendet tartsák fenn, merénylőket és ellenálló fegyvereseket nyomban kaszaboljanak le, minden gyanus egyént kimélet nélkül fogjanak el, az idegeneket, amennyire csak lehet, oltalmazás és minden felesleges kegyetlenséget és szigort, valamint kihágásokat a biztonsági közegek és a csapatok részéről kerüljenek el, amiért a hatóságok szigoruan felelősekké tétettek.

Azokat az adatokat, amelyek szerint a szalonkii eseményeknél megölt bolgárok és törökök száma összesen 100—150 volna, török részről kétségbevonják és a számot körülbelül 30-ra teszik. Az ellogott merénylők és gyanus egyének száma nem 300, hanem eddig kerek száza ra rug.

Konstantinápoly, május 3.

Az elterjedt hírek, hogy György napján, szerdán, e hó 6-ikán itt és más helyeken merényletek

és fenntartásában nekik jut az oroszlátrész. Méltó tehát, hogy ezen ünnepnek érzelmi világában az irántuk való kegyelet megnyilvánulása vegye ki magának az oroszlátrész.

De t. ünneplő közönség, hagyjuk most a multat és nézzünk a jövőbe! *Erkel* Sándor visszavonulása után egy veszedelmes időszak állott be a Filharmóniai Társaságra nézve, melyet veszedelmesnek mondok, ámbar sok érdekeset hozott nekünk, azt az időszakot, amelyben a társaság itthon nem találván meg vezérét, különböző idegen karmestereknek váltakozó vezényletére biza hangversenyeknek hajózt. Mint mondom, sok érdekeset hozott nekünk ez az idő; de azért tudom, hogy az állandó zenekari hangversenyek tulajdonképpen rendeltetése a komoly zene fejlődése és hivatása céljából ez a vándor-karmesteri intézmény mint állandó intézmény veszélyes, mert rendkívül közel hozza a közönséget ahhoz, aminek éppen ellenkezőjét kell hogy a zenekari hangversenyek előidézze. A vezérletnek folytonos változása, amely az előadó művészt és különösen az előadó művészeknek egy egészen modern váltóját, a karmester virtúoz egyéniségét helyezi előtérbe, a zenekarnak következetes irányban való fejlődésére előnnyel nem jár.

Ma már, t. ünneplő közönség, szerencsére nem vagyunk ebben a helyzetben. Ma már megtaláltuk a hazai erőket közt azt, aki két éven át felbizonyította hivatottságát arra, hogy az előbb esestetel nagy és fényes hagyományoknak folytatója, fenntartója legyen. Megtaláltuk mostani derék karagonyunkban, *Kerner* Istvánban, aki két évi vezetése alatt az előadásoknak színvonalát fenntartani és a közönségnek bizalmát a filharmónikus hangversenyek intézményéhez továbbra is hozzáfűzni bírta. Bizalommal nézhetünk tehát a jövőbe.

És hogy ne csak a vezérekről, hanem ennek a derék csapatnak közlegényeiről is megemlékezzünk, rójuk le nekik mindnyájuknak, akik

terveznek, teljesen ellenőrizhetetlenek. Lehet, hogy ezeket a híreket célszerűen terjesztik. Az a hír, hogy a porta az osztrák-magyar hajóraj osztályának Szalonikiben való megjelenése ellen tiltakozott volna, téves. Az a jelentés sem nyer megerősítést, hogy Szalonikiben kihirdették volna az ostromállapotot. Csak rendkívüli bíróság kirendelését határozták el. Egyes szalonikii jelentések a halottak számát 500-ra teszik, ami, úgy látszik, túlzás.

A macedon-bizottság Szalonikiben elfogott tagjainak vallomása és bizalmas jelentések következtében, hogy a bizottság itt különböző merényleteket tervez, a kormányépületeket, a nagykövetségeket és a konzulátusok épületeit, az idegen posta-intézeteket és bankokat, valamint egyéb középületeket rendőrileg szigorúan őrzik. A Macedóniából és Bulgáriából jövő összes bolgároknak szigorúan tilva van a Konstantinápolyba való belépés. Az itt élő bolgárok erős felügyelet alatt állanak. Hír szerint további intézkedéseket is tesznek ellenük. Gyanus elemeket már lefoglaltak.

HIREK

Budapest május 3.

— **BUDAPESTI NAPLÓ.** Április 30 iká ri uj előzetes nyilat a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előzetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Személyi hír.** Csetei Herceg Péter fővárosi bizottsági tag, aki Egyiptomban nagyobb utazást tett, tegnap visszaérkezett a fővárosba.

— **Rosetti szobra.** Bukarestből táviratozzák: Ma leplezték le itt az 1856-ban elhunyt Rosetti Konstantin román államtréfú emléksobrát. Az ünnepségen jelen volt Sturdza miniszterelnök, a miniszterek, egy királyi hadsegéd a királyi képviselőiben, a bukaresti polgármester, a kamara és a szenátus elnökei, szenátorok és képviselők, közszéptanácsosok a kereskedelmi kamara képviselői, az iparos-egyesületek küldöttsége és rendkívül nagy néptömeg. Sturdza miniszterelnök beszédet mondott, amelyben kiemelte Rosetti érdemeit valamint érdemeit, amelyeket mint Románia ügyének apostola már az 1856. év előtt szerzett, továbbá újságírói és államtréfú működését.

— **Bucsu a Józsefvárosban.** A főváros legnépesebb bucsuját, a Józsefvárosét ma tartották meg a hagyományos szokásokhoz híven nagy mulatozás közben. A bucsu egyházi része a plébániatemplomban folyt le. Reggel 6 órakor csöndesmisével kezdtek meg az ajátosságokat, mely után német beszéd volt. Hét órakor ismét kismisét mondtak, melyet magyar szentbeszéd követett. Nyolc és fél óra körül énekesmisék voltak, melyeket ízeitkor ünnepi beszéd követett. Az ünnepi zenesemlé 10 órakor volt, amelyet Kamovich Béla apátplébános mondott. Az ün-

nyenekenként 50 éven át váltakozva, — nem tudom, van-e azokból, akik ötven év előtt megalapították a társaságot — de mindig egy és ugyanazon testületben, és annak eszményeibe beleilleszkedve, mégis egy egységnek képeznek, rájuk le ennek a derék művészgárdának a hazai közönség hátláját azért az emelkedett szellemű, lankadatlan és őznetlen mőködésért, amelyet a hazai művészet érdekében kifejtett.

Álljunk meg e szónál, „önzetlen“, tisztelt közönség. Talán nem sokan tudják a nagyközönségben, amit pedig a nagyközönségnek tudnia kell, hogy a mi sajnós viszonyaink közt, ahol a nagyarányú zeneművészetnek még csak tulajdon hajléka sincs, anyagi sikerről, anyagi nyereségről, a legjogosabbról, ilyen vállalkozásnál alig lehet szó. Sokszor minden anyagi nyereség nélkül, néha a legcsékélyebbel működtek ezek a derék filharmonikusok ötven éven át, csak művészi ambíciótól és idealizmustól serkentve — pedig tudjuk, hogy nem nagyon sok közöttük a milliommós, feláldozva azt az időt, amelyet bővebb keresetnek elérésére, vagy pedig üdülésre szentelhettek volna, feláldozva azért, hogy az ő lelkükben lakó művészi ideált megvalósítsák és hazánkat egy kulturális intézménnyel megajándékozhassák.

Amit még ezentel mondhatnánk, attól, t. ünneplő közönség, előllok, mert elmondta azt már a költő, szárnyaira véve a gondolatot, melyet prózai nyelven nem akarok ismételn, midőn esetelve a zeneművészetnek nagy és fontos, emberies hivatását, midőn megemlékezve annak a hazai kulturában való fontosságáról, áldást, fényes sikereket és ragyogó dicsőséget kívánt filharmonikusainknak további működésére. A legjobb előjelék mellett lépnek önk működésük második félvászadába. Adjon Isten önöknek ebben áldást, sikert, fényt, dicsőséget.

napet 4 órakor litániával fejezték be. Déliben a plébánián ebéd volt. az előláróság tagjainak az az előkelő polgárságnak részvételével Délután megkezdődött a mulatozás a Mária Terézia-ter sátrai között s a közönség este felé eltele az apró kocsmákat s tolyt a vigasság a késő éjeli órákig.

— **A Duna-ünnepe.** A Duna-ünnepe nagy-bizottsága ma délelőtt gróf Szapáry Pál elnöklésével ülést tartott, melyen megjelentek Jókai Mór, báró Solymosy Lajos, Tabody József, Sárdányi Ferenc tábornok, Bernolák vezértörzserős, Hertzka Tivadar, Gerenday László, a Hálókocsi Társaság igazgatója, Rónay János, Smialowsky Valér, Saccelláry György. Pildner Ferenc országgyűlési képviselő, Latinovics Ernő, báró Spányi Ödön, továbbá az összes bizottságok elnökei és alelnökei.

Gróf Szapáry Pál elnök mindenekelőtt jelenti. a Duna-ünnepe célja a jótékonyaság szolgálata. A bejövő tiszta jövedelemből részesednek: a Mária Józefa főhercegnő védnöksége alatt álló Szegény Munkások Segélyegyesülete és a sponri siketnémaék intézete összesen 35%-ban, a fővárosi szegényei 20%-ban, a mentők 20%-ban, a budapesti újságírók egyesületének segélyalapja és a hírlapírók nyugdíjintézete 20%-ban, az országos közpözüvészetű társulat 1%-ban. Majd az egyes bizottságok eddigi működéséről tett jelentést. A tüzijáték-bizottság jelentése szerint megvan az engedély arra, hogy a monitorok is részt vehetnek a tüzijátékban; a királynak a megjelenését az ünnepeleyn 24 ágyulóvós fogja jelezni. A királynak az arképe 60 méternyi nagyságban fog tündökölni a Gellért-hegyen. A világitás az összes dunapari háztulajdonosok részvételével mellett történik. A hadihajókon hatalmas reflektorok foglalkoznak. Örselge a királyi palotát teljesen kivilágítja. A belépőjegybizottság már megállapította a belépőjegy árát. Az idegen hajókra 50 korona lesz a belépődíj büfettal együtt. Külön hajókon egy jegy 25 koronába kerül. A bírónők helyárai 6—15 korona közt váratokznak, egy pánoyűies 60 korona. Bírónők lesznek felállítva a Vigadóban, az Eötvös- és Petőfi-terén. A villamos vonal mentén székek állítanak fel, egy szék ára 15 korona. A pesti korzón 2 koronától 50 fillérig lesz a belépődíj, a Lánchídon 2—5 koronába kerül egy jegy. A budai parton belépődíjat nem szednek. Az ünnepele színhelye a Ferenc József-hídtól a parlament épületéig terjed, a budai oldalon pedig a Döbrenlei-terétől a Császártúrúdig. Minden utca torkolatánál lesz egy jegypénztár felállítva. A Dunán levő hajók számmal lesznek előlta s kivilágítva hajójegek a megfelelő számmal bíró hajóra szólnak. A hajók indulása hírlapi az ünnepele előtt fog közzételteni. A Dunaparton lakók igazolványt kapnak, hogy lakásaikba bejuthassanak. Az elszállásoló-bizottság jelentése szerint több ezer szoba van bejelentve a Máv. menetjegy iródjában, amelyeket a vidékről és külföldről jövők igénybe vehetnek. A közlekedési-bizottság jelentése arról szól, hogy a Máv. igazgatósága 3%-o kedvezményt ad összes vonalára az ünnepelelyre utazóknak. Azonkívül külön rendelkezés külön vcnatokat is indít. Már eddig számos különvonalra történt bejelentés. Bécsből 6 különvonalat jön az ünnepelelyre. Ezek a különvonalok még az éj folyamán visszamennek Bécsbe. Párisból a külön Orient expresszót 11-én éjjel indul. Különvonalat jön Smyrnából is Constanzon és Bukaresten át. A kert-bizottság jelentése szerint az ünnepelely nyíponya este a Margitsziget alsó részén fog jefolygni. A Margitsziget felső részén a Duna partján is lesz tüzijáték. A Margitszigetre jövő hajók egymásután kötnék ki, azonkívül minden félórán külön hajók szállítják majd a szigetre a közönséget, kellő számú kocsiokról is lesz gondoskodva. A pénzügyi bizottság azt jelenti, hogy az összes költségek fedezetét nyerne a már eddig befolyt jegyek eladásából. A budapesti szegények számára legkevésbé 100 ezer koronát lehet remélni. Az elnök végül annak a reményének ad kifejezést, hogy az ünnepelely várakozáson felül fog sikerülni, A nagy-bizottság az elnök jelentését egyhangúlag tudomásul vette s az elnöknek tárazózásiáért köszönetet szavazott.

— **Haro a vasárnapi munkássünetért.** Ma délután népes gyűlés volt a Dob-utca 77-ik száma alatt lévő vendéglői helyiségben A szocialista kereskedelmi alkalmazottak hívták össze a gyűlést, amelyen vagy ezer ember volt együtt, közöttük három tetőtől-lápig vörösbé öltözött nő. A szónokok mindannyian a teljes vasárnapi munkássünetet követelték s arról beszéltek, hogy mindaddig nem lesz nyugalom, amíg ez a követelésük nem teljesül. A gyűlés népe a szónokok után négyes sorokban a Dob-utca, az Erzsébet-körtön és Kerepesi-utca át a Baross-szoborhoz vonult és ott kisebb csoportokban szétoszlott, jórésztük a Józsefvárosba, ahol ma bucsu volt. Ez alkalomból a kereskedők nyitva tartották a boltjukat, s a kereskedői alkalmazottak, akik a gyűlésről jöttek, beözönlöttek az üzletekbe, s a főnököket az üzletek bezárására szólították fel. A hangulat meglehetősen izgatott volt, de a követelődzők tartózkodtak attól, hogy az árúcikekkel bánjanak. Egyébként a kereskedők sietve lebecsülták üzleteik redőnyeit, s a rendőrség is közbelépett, többeket előlállítva a kerületi kapitánysághoz.

— **Halálozás.** Országfő Ferenoné, szül. Varasdy Ilona, Országfő Ferenc postá-és távirátótitás neje, tegnap délután 44 éves korában meghalt. A boldogult urinót ma délután temették a gyászoló férj kar-társainak mély részvétele mellett.

Nagyréti Darvas András ny. m. kir. honvéd ezredes-dandárnok és Borsodvármegye bizottsági tagja tegnap 76 éves korában Miskolczon meghalt. Az elhunyt öregurat Borsodvármegye közönségének minden rétegében mély tisztelet övezte, de szerettel gondoltak mindig reá a honvédségnél is, amelynek újjászervezésében is tevékeny részt vett.

— **Bekács Gusztáv nyilatkozata.** Bekács Gusztáv országgyűlési képviselő felkért bennünk a következő nyilatkozat felvételére:

A Magyarország című újság vasárnapi számában kvalifikálatlan támadást intéz ellenem azon ürügy alatt, hogy választókerületem polgárai egy kis részének a katonai javaslatok ellen tiltakozó kérvényét be nem nyújtottam, illetőleg annak benyújtását merelven megtagadtam. A való tényállás a következő: Szereltem nóm hadalkodásának, halálának és temetésének idején szavával érkezték hozzám a hivatalos, de leginkább bánatomban részvétet tolmácsoló levelek. Ezek között érkezhettek a szepesi-szentgyörgyi kérvény is, melyet azonban én nemcsak hogy nem olvastam, de nem is láttam. A szörnyű katasztróla idején, mint minden gyengéden érző lélek fel foghatja, nem foglalkozhattam sem választókerületem ügyeivel, sem egyéb levelek elintézésével, annál kevésbé, mert a temetés után elutaztam s a képviselőháztól többheti szabadságot kértem és néhány sürgősebb családi ügy elintézése után Budapestre újból elutaztam. Ezek közt a körülmények között dr. Andrásovcis Imre unokaöcsém bizalm meg, hogy a levelek elintézését rendezze, amit ő meg is tett saját nyilatkozata szerint az alábbiakban:

Nyilatkozat. Nagyatyám Bekács Gusztáv a neje elhunytával öt ért suyoas csapás után megbízott, hogy a százzal teibontatlanul lévő levelek dolgaiban intézkedjem. Ezek közt a levelek közt volt a szepesi-szentgyörgyi váasztókerületben megtartott népgyűlésnek a katonai javaslatok ellen tiltakozó kérvénye is. Mithogy nagyatyám neje halála után elutazott s visszaérkezésének ideje előttem is bizonytalan volt, a kérvényt e körülmények elűntetésével azall küldöttem vissza a népgyűlés elnökségének, hogy azt közvetlenül a képviselőház elnökehez adják be. Dr. Andrásovcis Imre, királyi albiró.

Ezen egyszerű és világos tényálláshoz felesleges minden további megjegyzés. És az elvadult politikai hajszak dacára hígadtan gondolkodni tudó közvélemény megalkothatja itéletét a Magyarország című újságnak a legnemesebb emberi érzéseket és a legszentebb esá adí gyászt mélyen sértő eljárás felett.

Budapest, 1903. május 3.

Bekács Gusztáv,
ország. képviselő.

— **Meggyilkolt oláh napszamos.** Orsováról táviratozzák: Orsova mellett a Csernán átvezető hid közelében egy holttestre akadnak. A csendőri nyomozás megállapította, hogy a holttest Sztolozesku Péter oláh napszamosal azonos, és kinyomozta, hogy Sztolozesku gyilkosság áldozata lett. Ma éjjel sikerült a gyilkost Schmidt Rudolf orsovai napszamos személyben kinyomozni, kit abban a peroban tartóztattak le, midőn át akart szökni. Megállapították, hogy Schmidt áldozatát rablógylóssági szándékból ölte meg. A 300 korona elrabolt pénzből 210 koronát megtaláltak a gyilkosnál.

— **Házasság.** Dr. Váry Albert ügyvéd eljegyezte Horváth József áll. főgimnáziumi tanár leányát, Tilduskat.

Dr. Battaly Ákos május 9-én délelőtt fél 6 órakor vezeti oltárhoz a Bakaos-téri plébániatemplomban Lung Estus, Lung György fővárosi tázasnok leányát.

— **Acél József bérli Dombóváról** ejegyezte Kupfer József debreczeni posztókereskedő leányát, Ilonkát.

— **Zsebmetszők napja.** A Városiigeben, az állatkertben és a fővárosnyerén ma délután serényen működtek a zsebmetszők. Körülbelül tizenkét embernek tüntették el a zseborráját, vagy erzenyéit, egye megkárosítottak husz—hétzássz korona érzékeny vesztéséget okozva. A rendőrség egy zsebmetszőt sem kerített kézre.

— **Haro a betörőkkel.** A fővárosban az utóbbi időkben feltűnően sok betörés és lakásfosztás történt. A rendőrség több betörőt elfogott ugyan, de még mindig sok veszedelmes tolvaj maradt szabadlábon, akik folytatták a lopásokat. Tegnap este a rendőrség razzitát tartott, hogy ezeket a tolvajokat összefogdossa. Felkereste azokat a helyeket, ahol tanysámi szöktak. Így eljutottak az Üllői 85. számú kocsmaiba is.

Egy asztalnál nagy társaság mulatott, amelynek minden tagjának notórius, többször büntetett betörőket ismertek fel a detektivek. A mulatózó is megismerték a detektiveket és egyszerre, mintegy adott jelre valamennyien neki rontottak a titkosrendőröknek. Székekkel, botokkal ütődtek a detektivek, akik felé sűrűn röpültek a pallokok, poharak, sőt a vadabbak kért is rántottak. A retentő lármára végre megérkeztek a rendőrök, akik lefegyverezték a garázda betörőket. Ekkorra már több sebesülés történt. Megsebesültek Emesz, Szentpétery, Sárkösi és Pataki detektivek. Azonban a betörők sem maradtak sérteletlenek. Amikor már összefogták valamennyit, Grázer detektív észrevette, hogy egy leány fekszik az asztal alatt. Ajulást szimulál. A detektivek kibuzták az asztal alól. Ekkor derült ki, hogy a leány azért fektűt az asztal alá, hogy ruháival eltakarjon egy garmada ékszer, amelyet a tolvajok az asztal alatt rejtettek el. Az ékszeréről megállapították, hogy abból a betörésből valók, amelyet Kanler Vilmos őrnáknak a Soroksári-utca 10. számú üzletében tegnapelőtt éjszaka követek

el. A betörő-banda tagjai a következők: Hofacker Rezső 23 éves, Schuck István 19 éves, Alpern Gyula 24 éves, Szabó Miksa István 23 éves, Horváth Ernő 18 éves rovvott multu csavargók és Schulz Hermina 19 éves rendőri felügyelője a att alló leány. A rendőrség valamennyit letartóztatta. — A detektívek folytatattak ezután razziájukat és a VII., VIII. és IX. kerületben 19 rovvott multu és a fővárosból kitiltott csavargót szedtek össze. Az éjszaka különben Yarga III. István rendőr tetten érte Pinter Gyula 19 éves, Gólik Ferenc 21 éves, Dolak József 18 éves és Matéka Sándor 17 éves csavargókat amikor Haas Adolfnak az Izabella-utca 83. száma alatti gépszígyarába betörték és 700 koronát erő bórátur el akartak lopni. Az éber rendőr a betörőket több rendőrségi segítségével elfogta. — Letartóztatta még a rendőrség Schellein Károly rovvottmultu szedőjét, akit az 6-budai villamoson értek tetten és Donáth Mór 21 éves csavargót, aki dr. Pajor Sándor Szentkirályi-utca 14. számú lakásába tört be.

A filharmonikusok ünnepe.

— Diszközgyűlés. —

Budapest, május 3.

Amidőn a Filharmoniai Társulat fényes ünnepségek egész sorozatával üli meg fennállásának ötvenedik évfordulóját, maga mellett találja a magyar műértő közönséget, amely a kiváló művésztisztületet, honi zenekulturánknak ezt az uttörő csapatát hálás szívvel üdvözli.

A Filharmoniai Társulat ünnepe magasan emelkedik ki a sablonos jubileumok sorából, mert általános jelentőségénél fogva ünnepe az egész magyar kultúrának. Hosszu uttól poros a testület saruja és ha ma, életemek új határkövénél megállunk és visszatekintünk, el kell ismernünk, hogy ötven éven át lankadatlan buzgalommal és nagy eredménynyel szolgált eszményeinknek.

A jubiláris ünnepségek sorozata ma kezdődött meg a diszközgyűléssel, amelyről következő tudósításunk számol be:

Fényes közönség gyűlt össze ma délelőtt tizenegy órakor a Nemzeti Színházban, ahol a Filharmoniai Társaság diszközgyűléssel kezdte meg jubiláris ünnepségeinek sorozatát.

Kévessel tizenegy óra után a közönség zugó tapsai közepette felgördült a függöny. A színpad impozáns képet mutatott: pálmásdisz közepete a Filharmoniai Társaság zenekara, a Zenekedvelők Egyesületének, valamint a Budai Dalárdának egyesített énekkara csoportosult Erkel Gyula vezetése alatt. Főhangzott a Himnusz, amelyet a közönség nagy ábítattal állva halgatott végig.

Zajos taps köszöntötte Márkus Emiliát, a Nemzeti Színház kitünő művésznőjét, amkor megjelent a színpadon, hogy elszavalja Ábrányi Emil Prologusát. (Ötven év. Vasárnapi számunk tárcájában egész terjedelmében közöltük.) Az ünnepségrek remek kezdete volt ez a prolog és ez a gyönyörű deklamáció. A nagy művésznő csodálatos íbletésséggel tolmácsolta Ábrányi Emil költeményének minden versszakát. A legfőbbesébb páthosz hangját ütötte meg őt, ahol a költő az elnyomatás sörnyű éjszakájáról, a nemzet testén zörgő bilincsekről beszél; és izzó lelkesedéssel emelte ki azokat a strófiákat, ahol a költő a filharmonikusok gárdáját, ezt az áldott oszafaradást, a művészetnek ezt az ideális, nemes életadó hadseréget aposztrófálja. Véges-végig hatalmas fokozatokban emelkedett ez a nagy tífus, gazdagon árnyalt, briliáns részletekben bővelkedő szavalt. Az egész közönség — páholy, földszint, karzat — meghalva és éragradlatva tapsolt, amikor az utolsó versszakot befejezte és a tészés vihára csak percek multva oszlapodott el. Márkus Emília, a Nemzeti Színház ünnepi művésznője, ritkán aratot ezen a színpadon lényesebb diadalt.

Ezután gróf Apponyi Albert a jubileumi bizottság diszelnőke lépett elő, aki diszmagyarban jelent meg; lekes ováció fogadt. Remek ünnepi beszédét, amelyet lapunk tárcarovatában közlünk, lesült figyelemmel halgatták, helyenként pedig kitörő éljenzéssel szakították meg. Magas szempontból fejtegette a zenekultura jelentőségét, végigtekintett a Filharmoniai Társaság történelmén és lennen szármaló idealizmusával szőitotta tel a jövendő munkára a művészeket. Hosszantartó, meleg tapsvihar zugott fel a gyönyörű szóoklat után, amely zenei ünneponknak maradóan irodalmi emléke lesz.

Miután a Zenekedvelők Egyesülete és a Budai Dalárda egyesített énekkara Erkel Ferenc: *Elvonnék* című karát énekelte — és pedig pompás hanganyaggal, szabatos és lüktető ritmussal. — a Filharmoniai Társaság Erkel Sándor Csobánó-nyitányát adta elő, a mester egyik újkorai kompozícióját, amely tele van költői szépségekkel és formai ragyogással. Mind a két számot a közönség élénk helyesléssel fogadta és lelkesen tüntetett Erkel Gyula mellett, akinek a nyitány után óriási babér- és ezüstkoszorút nyujtotak át.

Következtek a társasághoz intézett üdvözlések. Elsőnek Mészáros Imre, Széll Kálmán miniszterelnök következő üdvözlő levelét olvasta tel:

A Filharmoniai Társaság felszázados fennállásának ünnepe működésének első korszakát büszke önértéssel zárhatja le. Ötvenévi lelkes, kitartó munkásságával az első sorba küzdötte fel magát.

Magyarország kulturáját százados harcok tartották lenyűgözve. A magyar kultura a mult század első negyedében kezdett ismét ébredni és kibontakozni. A fegyverek zaja hosszú időre elnémította a muzsát s akkor, amikor a magyar nemzet vérzattata talajából a zeneirodalom és művészet első rügyei fakadtak ki, a nyugateurópai nemzeteknek már minden téren fejlett kulturájával állott szemben.

Az ötvenes évek fejlődő zeneélete két zsenge hajtásának, a drámai és a szimfónikus zenének művelését a Nemzeti Színház és a Filharmoniai Társaság vette át. De míg amaz a kormány állandó támogatása, lehet mondani gyámsága mellett működésének és megerősödésének anyagi feltételeit biztosítva látta, a Filharmoniai Társaság csaknem teljesen magára hagyatva, öregejéből küzdötte fel magát arra a polcra, melyen ma áll, és 50 év alatt tette meg azt az utat, melyre a többi kulturáramoknak sok évtizeddel több idő állt rendelkezésére.

Az érdem oroszánrészre a társaság lángelkű megalapítóját, Erkel Ferencet és fiát, Sándort, aki atyjától ezt a szép örökséget átvette, illeti, de az elismerésben teljes joggal osztozhatnak a kitünő művésztisztület is, mely nem egy izben súlyos gondok között, csüggedést nem ismerő lelkesedéssel és ön-feláldozással tört magas célja felé.

Es most, ötvenéves múltjára visszapillantva, önértéssel mondhatja: a küzdelem nagy és nemes volt. De az eredmény is méltó hozzá. Hangversenyek elérték a világ legelső filharmoniai hangversenyének színvonalát; működésüket a zenevilág állandó érdeklődése és elismerése kíséri. A hazai zeneéletnek elsőrendű tényezői, akik hivatottak arra, hogy zenei kulturánkat fejlesszék és irányítsák, ötvenéves életük alatt a hazai földbe már mély gyökereket vertek.

Kívánom, hogy minden további év szorosabba fúrja a kitünő művésztisztületet a magyar földhöz s azt a nemes feladatot, ami a hazai zeneirodalom és művészet fejlesztése terén reája vár, hazafias lelkesedéssel oldja meg.

Fogadják legszívélyesebb üdvözlőlevelemet jubiláris ünnepségeik alkalmából.

Budapest, 1903. évi május hó 2-án.

Széll Kálmán.

A levél felolvasása után, amelyet hosszas lelkesült éljenzés kísért Mészáros Imre a Filharmoniai Társaság elnöke az egyik elsőemeleti páholyban jelenlevő Széll Kálmán miniszterelnök felé fordult, kinek a társaság nevében megköszönte a kitünő megemlékezést, mire szinte tüntetészerű lelkesedéssel viharzott fel ismét a közönség sorraiból az éljenzés. Ezután a bécsi Filharmoniai Társaság üdvözlését Weber tolmácsolta — magyar nyelven — majd az Országos Magyar Királyi Zenekademia, a Nemzeti Zenede, Pézsek művészklub, a Brassói Filharmonikus Társaság, a Budai Dalárda, a Lipótvárosi Kaszinó, a Magyar Zeneiskola és az Upesti Zenede üdvözlését tolmácsolták. A küldöttek részint üdvözlő iratokat, részint koszorút adtak át.

Végül gróf Apponyi Albert a rendező-bizottság nevében magasaróptú szavakban méltatta a közönségnek a zene iránti érdeklődését és a zenei képzettség művelődési és nemzeti hivatását, köszönetet mondott a nagyközönségnek azért a meleg pártfogásért, amelyben a szép ünnepeket részesítette. Ezzel a diszgyűlés véget ért.

Széll Kálmán miniszterelnököt, valamint gróf Apponyi Albertet távozottak a Nemzeti Színház lépcsőházában a közönség még egyszer harsányan megéljenzete.

SZÍNHÁZ, ZENE

•• Filharmoniai hangverseny. Holnap a Filharmoniai Társaság fennállásának lélszázados jubileuma alkalmából a magy. kir. Operaházban ünnepi hangversenyt rendeznek magyar szerzők műveiből. A műsort Erkel Ferenc *Ünnepi nyitány* vezeti be Kerner István filharmoniai karanyag vezénylete alatt. Azután Hubay Jenő maga adja elő hegedűn (zongorakísérettel) saját szerzeményű *Idylljét* és *Gavottját*. Az ősz Goldmark Károlyi következik ezután és alkalomra irt és még sehol sem hallott *Zrinyi* című szimfóniai zene-

képével, melyet a filharmonikusok adnak elő s maga szerző vezényel. Utána *Mihalovich* Odön dirigálja IV. szimfóniájának II. és IV. tételét. Végül *Liszt* Ferenc *Magyar ábrándját* adja elő zongorán (zenekarral) *Dohnányi* Ernő. — Ugy ezt, mint a szerdai záró hangversenyt főlemelt helyárok mellett tartják meg.

MŰVÉSZET

□ Nemzeti Szalon. *Wlassics* Gyula közoktatásiügyi miniszter vasárnap délben nyitotta meg a Nemzeti Szalon vízfestmény-, rajz- és metszetkiállítását. Az ünnepi megnyitóra nagyszámu, díszes közönség gyűlt egybe, közte *Szalay* Imre min. tanácsos, a Nemzeti Múzeum, *Raditscs* Jenő, az Orsz. Iparművészeti Múzeum, *Kammerer* Ernő, a Szépművészeti Múzeum igazgatója dr. *K. Lippich* Elek osztálytanácsos, és a Szalon választmány.

Ernst igazgató és dr. *Róza* titkár a fogadtatásnál megköszönték a miniszter érdeklődését és jóindulatát, me yet utabban is tanusított a Szalon iránt azzal, hogy egyszerre hat díjat is tüzött ki részére. A miniszter kijelentette, hogy régóta szomoruan tapasztalta, mily elhagyott és parlagon heverő Magyarországon a grafikai művészet s azért határozta el, hogy a vízfestmény, pasztell, rajz és metszetek jutalmazásául megkíséreljellendíteni ezt a nemes ágat a képzőművészeteknek, Meleg óhajtása, hogy a kitagorítás és rézkarcolás művészeite is mind jobban tért foglaljan. Ezért örömmel nyitja meg a kiállítást. Az éljenzéssel fogadott szavak után *Róza* Miklós titkár kataloizolása mellett megtekintette a kiállított műveket, melyeknek száma vagy ötszázalékszázra ugaz s igen nagy elismeréssel szőitott kü-önösen *Glug* *Ferenczy*, *Csók*, *Kubinyi*, *Vajda*, *Szenes*, *Hegedűs*, *Major*, *Fényes* rajzairól, *Tud* Odön, *Edu* *Illés* Aladár aquarelleiről, *Kriesch* Aladár s *Nagy* *Zsigmond* könyvillusztrációiról, *Olgay* Viktor és *Rauscher* Lajos rézkarcolásról *Honti* Nándor litografiáiról, *Poll* Hugó, *Grünwald* Béla és *Kédy* *Kovács* László pasztelleiről, mg a fiatalok közül *Conrad*, *Utzky*, *Cserna*, *Barta*, *Zichy* István és *Simay* nyerték meg főleg a miniszter tetszését. A miniszter végül bucsözójában kijelentette, hogy terve megvalósításában — úgy látszik — szerencsés segítséget nyert e kitűzött díjakban, melyek — mint látszik — az érdeklődést igen nagy mértékben fokozták a grafikai művészet iránt, kijelentette, hogy az első eredménynyel igen meg van elégedve és kilátásba helyezte, hogy a díjakat állandósítani fogja, hogy ezzel a grafikai művészet fokozatos fellendítéséhez hozzájárulhasson. Végül elismerését fejezte ki a rendezés munkája fölött, az egybegyűlést éljenzése között távozott.

□ Az Országos Iparművészeti Társulat vasárnap délután tartotta rendes közgyűlését *Rath* György főrendbírái tag elnöklete alatt. Az elnök szép beszéd kíséretében nyitotta meg a közgyűlést, elmondta, hogy a társulatot ádozatokész munkálkodása élére állította a hazai iparművészetnek. Végül megemlékezett még az elnök *Trejort* Agostonról, akinek köszönhető, hogy az Iparművészeti Múzeum, a Magyar Iparművészeti Társulat és az iparművészeti iskola egy telt alatt egyesítve, harmonikus együttműködést lejtethnek ki. A zajos éljenzéssel fogadott beszéd után egyhanguslag tudomásul veték a választmány évi jelentését, amely elsősorban a torinói kiállításai foglalkozik, mely ugy erkölcsiéggel mint anyagiágú fényes eredménynek végződött. A kiállításról 6 díszoklevelet, 8 aranyérmét, 14 ezüstérmét és 18 diplomae der méreteket hoztak haza kiállítások, mg a közvetlen eladások után készpénzben 15170 koronát vettek be. A társulatnak 268 alapító és 1539 rendes tagja van. *Agotai* Lajos igazgató indítványozta, szavazaton a közgyűlés köszönetet az elnökségnek és a választmánynak, mire *Hencz* Károlyi és *Hamvay* Odön élesen bírálták a választmányi jelentés utóbbi bizalmatlanságot szavazott az elnökségnek s a választmányynak. *Agotai* igazgató indítvány mellett felszólatk *Matekovecs* Sándor államtitkár, *Gelleri* Mór és dr. *Baránszky* Gyula, mire a közgyűlés egyhanguslag elfogadta a bizalmi indítványt. A szokasos pénzügyi előterjesztések megtartása után a választmányba beválasztottak *Beck* Dénes, dr. *Czobor* Béla, *Forster* Gyula, *Horti* Pál, *Kammerer* Ernő, *Kriesch* Aladár, *Morelli* Gusztáv, *Pap* Henrik, *Halmay* Miklós, *Raditscs* Jenő és *Agotai* Lajost.

TUDOMÁNY, IRODALOM

□ A Magyar Filozófiai Társaság ma délelőtt dr. *Bokor* József elnökleto a att felolvasó-ülést tartott. Az első előadás *Sztibay* Eleknek az *atomról* és annak jelentőségéről irt értekezése volt, amelyet az elnök olvasott föl.

Az előadás elsősorban azon törvényekről szólt, amelyekre az atomok visszavezethetők. Iyenek az idegenergának átalakulása, a fiziológiai, okok és bizonyos tapasztalati törvények. Az atomokat a szervezetenek az alvasi-ati jeleppő éreteire és izgalmaira vezet vissza. Részletesen szőit azon atomokról, melyeket a gyomor, a szív, a tüdő, az izom, a hőmérőskét változása, az időjárás és más külső hatások keltenek. Ezután az atomnak a jellemmel való összefüggéséről, majd az atomjelésről, végre atomnak jelenlőségéről szőitott. A józú előadást a megjelent közönség nagy tetszéssel fogadta.

Utána dr. *Ranschburg* Pál idegrovos *Adatok a figyelem lélektanához* címen tartott előadást, melynek folyamán a tudatosság különböző fokait ismertette,

kifejtette a figyelem élettani, lélektani és fizikai feltételeit. Az apercepció elméletét bírálva, nagyérdemű és meglepő kísérletekben mutatta ki a hallgatóság előtt a figyelemnek törvényszerű viselkedését és bebizonyította a figyelemnek egy eddig ismeretlen nagy horderejű alapörvényét, mely lelki életünk legfontosabb jelenségeit teljesen új világításba helyezi.

○ **A Kis Lap.** A gyermekvilág legkedvesebb szórakoztatója, *Forró bécsi* Kis Lapja e heti számban megint sok érdekes és tanulságos olvasni való kedveskedik olvasóinak. Ebben a számban ért véget *Gaál Mózes* rendkívül érdekes elbeszélése a három kenyerespálinkáról és ugyanebbe a számba ír *Benedek Elek*, a Kis Lap főmunkatársa egy gyönyörűsége elbeszélést, amelynek a címe a két pár csizmaéka története. A Kis Lapra mindenkor előfizetheti 2 koronával egy negyedévre, mely összeg a Kis Lap kiadóiutalásba (Kerepesi-ut 54.) Athenaeum küldendő.

EGYESÜLETEK

(**A Mentőegyesület közgyűlése.**) A Budapesti Önkéntes Mentőegyesület ma tartotta tizenhatodik évi rendes közgyűlését gróf *Karátsonyi Jenő* tanácsos, alelnök elnöksége alatt, a hölgyválasztmány, a választmány s a működő tagok nagy részvétele mellett. Gróf *Karátsonyi Jenő* megnyitva a közgyűlést, üdvözölte a megjelenteket s meleg szavakkal emlékezett meg gróf *Andrássy Aladár*nak, az egyesület alapítójának és első elnökének elhunytáról.

Az elnöki megnyitót után *Falk Zsigmond* állt föl szólásra s szép beszéd kíséretében azt indítványozta, hogy a megüresedett elnöki állásra *Karátsonyi Jenő*t az elnöki állásra pedig *Rohonyi Géza*-t a női állásra megválasztásra. A közgyűlés egyhangú lelkesedéssel fogadta el az indítványt, mire a megválasztottak köszönetet mondtak. Azután dr. *Brüll Ignác* a választmány nevében, *Frankl Oszkár* pedig a működő tagok nevében köszöntötte az új elnököket. Ugyanezeken *Falk Zsigmond* indítványára a választmányba megválasztott gróf *Andrássy Sándort*, gróf *Szapáry Pált* és *Ludovigh Gyulát*. A közgyűlés a jelentést indomásul vette s a pénztárnoknak s ellenőröknek az 1902. évi zárszámadás s az 1903. évi költségvetés megállapítása után a felmentést megadta. Végül gróf *Karátsonyi Jenő* felkérésére özevgy gróf *Atmáshy Györgyné* kiosztotta a kitüntetéseket. Díjszóló oklevelet kaptak: O. Á. Andor, Naschitz Gyula, Balassa Ignác. Ezüstérmét kaptak: Szigeti Gyula, Blum Simon, Herz Fülöp, Poliermann Artur, Bronzérmét kaptak: Huppert Dávid, Lauko Ernő, Laebtha Bruno, Ha mi István. Első sorban díszelőrel nyertek: Dóczy Imre, Páfi Sándor, Melba Armand, dr. Pateisz Károly. Végül másodsorban díszelőrel nyertek huszonheten.

(**Az Országos Gyermekevédő Egyesület**) ma délután tartotta meg a vármegyei ház asztalánál az évi rendes közgyűlését *Rakovszky István* számszéki elnök vezetése alatt. Az elnök üdvözölte szavai után dr. *Bakonyi Kálmán* igazgató felolvasta a tükri jelentést, amely beszámol az egyesület múlt évi működéséről. Múlt évi október 26-ikán avatták fel az egyesület Egressy-uti menedékházát. Az igazgató azután előterjesztette a múlt évi zárszámadásokat s sajnos tényként emeli ki, hogy azok 8000 koronát meghaladó föléllott zarutak. *Neuschloss Marcell* alelnök buzdította ezután a tagokat a taggyűjtésre és adományok szedésére, hogy a költségvetésben előirányzott 10.000 korona adomány és 7000 korona tartásdíj beolvajon, mert az egyesületnek kötelezései a menedékház építésével most már súlyosbultak. A kiegészített tisztkar a következőképpen alakult meg: Elnök: *Rakovszky István*. Társeleink: *Rakovszky Istváné*. Alelnökök: *Neuschloss Marcell*, *Katona Béa*, *Glick Frigyes* és *Zipernovszky Károlyné*. Igazgató: dr. *Bakonyi Kálmán*. Főtisztkar: Dr. *Goda Dezső*. Tisztkar: *Rothausser M.ksa*. Pénztárnok: *Bakonyi Arthur*. *Horvát János* tanácsnok a főváros törvényhatóságá. *Gerő Károly* pedig a tagok nevében mondott hálás köszönetet a vezetőségnek buzgó fáradozásáért. *Rakovszky* elnök a fővárosnak, a sajtónak és a nagyközönségnek jelezte ki az egyesület köszönetét, mire *Nyáry Berta* kasszony gyújtást rögtönzött a megjelent tagok között, amely tekintélyes összeggel szaporította az egyesület vagyonát.

SPORT

* **Football.** A csömöri-úti versenypályán ma nemzetközi mérkőzés volt. A *Budapesti Torna Klub* régi riválisával a *Slavia* állt szemben. A híres cseh labdarúgók, kik még a Southamptonnak is két goalt tudtak adni, erős csapattal jelentek meg s a közönség nagy meglepetésére váratlan vereséget szenvedtek derék magyar ellenfeleiktől. Az első felidőben a B. T. K. állandóan támadott és a 7-ik perben Hajós és Oláh révén goalhoz jutott. Általában az egész half-timeban a magyarok erőteljes támadásokkal biztos fölényben voltak. A második felidőben a csehek mind sürribben ostromolták a magyar kaput, melynek védője eddig nem látott ügyességgel kapta el a legerősebben és élesen shootolt labdákat. Sőt a kapus játékaival egy nagy klasszissal emelkedett tiz kiabására föl, kik ugyan valamennyien szintén igen jól játszottak. A *Slavia* védelme is kitü-

nőnek bizonyult, a kapus, Julia, a már jól ismert back és a híres csatár Baumruok, pompásan dolgoztak. B. T. C.-ben Blazsek, Hajós, Skrabák és Bulosu tüntek ki. A bírő, Friedrich J. (M. F. C.) volt, ki ügyesen és rokonszenvesen teljesítette tisztét.

A *Margitszigeten* a *Posta-és Távirádatiszviselők Sportegyesülete* zászlóavató sportünnepet rendezett. Az eredmény a következő: I. 100 yardos siktülés. 1. Wetzel (M. A. C.) 2. Polgár (M. F. C.) II. *Geregyvetés*. 1. Missuray (P. T. C.) 30 m. 4. om. III. *Távolugrás*. 1. Gabrovitz (Postás) 5 m. 92 cm. IV. 1 angol mértföldes siktülés. 1. Nagy J. (O. T. K.) V. 1/4 angol mértföldes *handicap*. 1. Veres (M. A. C.) Ezt football-match követte a *Postás* csapat s *Magyar Athletikai Club* között. Mindkét fél egyenlőnek bizonyult. Végeredmény 2:2, eldöntetlen.

* **Nemzetközi kardvívó-verseny.** A Szemere Miklós által felajánlott díjért ma tartották jeles ifju vívóink döntő mérközéseiket a fővárosi Vigadó nagyertermében. A verseny leolyása mindvégig érdekes és izgatott volt. Nemzetközi jellegű két olasz vívó részvétel: *Pieroni Amilcare* és *Jarvach Giovanni* adta meg. Különösen *Pieroni* veszedelmes ellenfélnek bizonyult s tekintve a M. A. C. nemzetközi vívóversenyén való szereplését, legtöbbször benne látták a biztos nyertőt. *Pieroni* azonban, bár igen szép stílus mutatót, erős ellenfelekkel találkozott s a díjat sem nyerte meg, sőt a zsüri egyenesen diszkvalifikálta, sőt és egyáltalában nem sportszerű elhelyezése miatt. A másik olasz: *Farrach Giovanni* erre visszalépett, s ugy a díjért az utolsó döntő assout-kat ifju magyar vívóink intézték el egymás közt. A közönség leszállt figyelemmel nézte a mérkőzést, mely délután 6 órakor kezdődött s 1/10 órakor ért véget. A döntő assout *Lestyánszky Dezső* és *Bakos Géza* közt folyt le s mikor heves küzdelem után győztesként *Lestyánszky* vált ki, a közönség dörög tapssal és öljenzéssel jutalmazta. Az első ily módon *Lestyánszky Dezső* lett, kit sportkörökben már jól ismernek régebbi szerepléseiről, mint folyton fejlődő, tehetséges vívót. Ő nyerte meg az első díjat; egy díszes aranyérmét s ezenfelül a Szemere Miklós által felajánlott 5000 koronás ösztöndíjat. A második *Bakos Géza* lett harmadik *Sárgy István*, negyedik *Karkis Kornél* s utána következtek sorrendben: *Dobránszky Béla*, *Móricz István*, *Tóth Péter*, *Flekner Mihály*. A vívóverseny zsürijeinek elnöke volt nemeskéri *Kis Pál*, tagjai pedig herceg *Thurn-Taxis*, kisaár *Kis Ferenc*, *Lisznyay Tihámér*, *Idányi Gyula*. A Vigadó nagyertermét nagy és díszes közönség töltötte meg. Soraiában a következő előkelőségeket láttuk: gróf *Andrássy Gézát*, gróf *Szapáry Pált*, gróf *Csáky Lajost*, *Berzeviczy Albertet*, *Bolgár Ferencot*, *Szemere Miklóst*, gróf *Széchenyi Bélát*, *Libits Adolft* stb.

* **Debreczeni versenyek.** Tegnap és ma folyt le Debreczenben a kétnapos lóverseny-meeting élénk látogatottság mellett. Az első nap eredménye a következő volt:

I. *Nyeretlenek eladóversenye.* Zangen I. *Henry Clay* (Zangens M.) első, *Phidias* második, *Macadam* harmadik, azután: *Gruaziano*, *Szárasszág* és *Lidiepp*. Totalizátor: 10: 17.

II. *Debreczen város díja.* Rauss F. *Tanbetyárja* (Horthy I.) első, *Zobnatica* második. *Förgészél* harmadik, azután: *Gerle III.*, *Biró*, *Olga*. Totalizátor: 10: 16.

III. *Hortobágyi-díj.* Első gróf *Pejacsevich A. Kényurja* (Horthy J.) második *Csett*, harmadik *Mr. Jersey*. Azután: *Probeweise*, *Cuncator* és *Aeronaut*. Totalizátor: 10: 32.

IV. *Eladóverseny.* Első Zangen J. *Nyallorja* (Zangen M.), második *Thesaurus*, harmadik *Felicitas*. Azután: *Va banque*, *Tilos*, *Hors concurs*, *Bodri*, *Páirány*. Erdész elbukott, lábát törte és agyonövelteit. Totalizátor: 10: 39.

V. *Hárseregi gátverseny.* Koller E. *Matkónigje* (Tolajdonos) első, *Arman* második, *Kartlaboga* harmadik. Azután: *Diving Bell*, *Klári*, *Bojtár II.*, *Wasserer*. Totalizátor: 10: 23.

VI. *Eladók akadályversenye.* Gróf *Károlyi M. Kicsije* (Horthy J.) első, *Lásziás* második, *Moderne* harmadik. Totalizátor: 10: 22.

A második nap futamai a következő eredményel végződtek:

I. *Nyeretlenek verseny.* Gróf *Pejacsevich A. Phidias* (Krause) első, *Macadam* második, *Lygia* harmadik. azután *Balleute* és *Liditrip*. Totalizátor: 10: 17.

II. *Totalizátor-verseny.* Gróf *Pejacsevich A. Unbrufenja* (Krause) első, *Mr. Jersey* második, *Probeweise* harmadik, azután *Kényur* és *Suave*. Totalizátor: 10: 15.

III. *Nyulási gátverseny.* *Sobey P. Tschorkessinje* (báró *Reichlin*) első, *Moderne* második, *Vielieboben* harmadik, azután *Förgészél*, *Hastermann*, *Aeronaut*, *Wasserer* és *Datura*. Totalizátor: 10: 41.

IV. *Hárseregi-akadályverseny.* *Edlinger Á. Tricolore-je* (Lukás) első, *Illaberek* második, *Bojtár II.* harmadik. Azután: *Vieux Gargon*, *Dirving Bell*. Totalizátor: 10: 106.

V. *Szentgyörgyi-akadályverseny.* *Lipthay B. Lásziás* (Krause) első, *Felicitas* (Czárán Z.) diszkvalifikáltott.

VI. *Vigász-verseny.* *Folberth J. Va banque-je* (Tolajdonos) első, *Csett* második, *Thesaurus* harma-

dik. Azután: *Tilos*, *Bodri*, *Páirány* és *Klári*. Totalizátor: 10: 102.

VII. *Mezei gazdák versenye.* Nyolc ló közül első *Oláh Ferenc Bablőja*.

Tavaszi lóversenyek.

— Első nap. —

Budapest, május 3.

Május a természetben, május a versenyterén! Sebbe megnyitót napot, mint a mai, képzelnem sem lehet. A tribünöknök a legelőkelőbb közönség, a hölgyek gyönyörű tavaszi ruhákban, az olcsó hely az utolsó zugig tömve, szín, elevenség, tarkaság mindenfelé s e kedves keretben érdekes és izgatott futamok.

A *Nemzeti* és *Hazafi-díj* a favorit *Viglány* győzelmével végződik, valamint a *Nyeretlen háromévesek* versenyét is *Blaskovich* ló nyeri meg, nyergében *Van Dussennel*, aki bámulatos szép finish-lovaglási produktált. Eppen így kitűnt két remek győzelemmel *Taral*, aki *Teraskieren* a mai nap legnagyobb kvótáját, 14-szeres pénzt szerzett a boldog nyerkőnek.

De a legnagyobb meglepetés az utolsó versenyben volt, ahol *Ugyanaz* holt bizonyos tipként indult, takarékpénztárnak neveztek el a reá fogadott tétet, de *Ugyanaz* hármas mezőben harmadik lett, míg elsőnek *Bonta* gyönyörű lovaglásával az outsider *Sohasem* lett s aránylag igen nagy kvótát fizetett.

A szép délután *József Agost* főherceg is végignéte feleségével és kis fiával. Versenyek után a *Stegánia* uton páratlan szép kocsikozó volt s a lóversenyterén drága pénzen se lehetett „gummirádist” kapni s szinte diadalt ült a budapesti fiaker-arrogancia, amikor a vendégnek kikötötte, hogy csak „öt forintért” viszi.

— Nem bánom! — szölt egy ur s beletűt a kocsiba.

— Hova parancsol, nagyságos ur!

— A főkapitányságra! — hallatszott a csattanós felelet, mire a kocsi rögtön megdöbbenve telele:

— Csak tréáltam, nagyságos ur, hiszen a taksa két forint!

A versenyek részletes eredménye:

I. *Megnyitó-verseny.* Díj 3000 korona, távolság 2000 méter. Gróf *Förgách J. Fázmania* (Adams) első, *Blaskovich E.*, *Neszéje* (Van Dusen) második, *Egyedi L. Cavatinája* (Richer) harmadik. Azután *Sobri*, *Boa*. Totalizátor: 10: 45. Helyrelogadások: I. 50: 70, II. 50: 88.

II. *Eladó nyeretlenek handicapje.* Díj 2000 korona, távolság 1600 méter. *Péchy A. Serakierje* (Taral) első, báró *Springer G. Marguacja* (Lewis) második gróf *Trautmansdorff L. Guerillája* (Huxtable) harmadik. Azután *Esély*, *Wiedersehen*, *Különc II.*, *Bolygóútz*, *Partnerin*, *Lavendel*, *Antonia*. Totalizátor: 10: 143. Helyrelogadások: I. 50: 168, II. 50: 168, III. 50: 80. Győztest megvette gróf *Orssich P.* 3000 koronáért.

III. *Egyesített Nemzeti és Hazafi díj.* Díj 20.000 korona. Távolság 1600 méter. *Blaskovich Ernő Viglánya* (Van Dusen) első, gróf *Andrássy Géza Pompása* (Russel) második, *Boross J. Tárnokja* (Lewis) harmadik, azután *Fruszsi*, *Sunshine*, *Kioto*, *Cipész*, *Példa*. Totalizátor: 10: 28. Helyrelogadások: I. 50: 80, II. 50: 132 III. 50: 202.

IV. *Nyeretlen háromévesek handicapja.* Díj 3000 korona. Távolság 1100 méter. *Blaskovich Elemér Barátomja* (Van Dusen) első, gróf *Henckel Artur Michelineje* (Bames) második, báró *Springer Gusztav Mindyója* (Taral) harmadik. Azután: *Takarodj*, *Appalaus*, *Silány*, *Erszike*, *Wampum*, *Tatoo*, *Ikaros*, *Okátvia*, *Hugom*, *Olive*, *Estütyén*. Totalizátor: 10: 86. Helyrelogadások: 50: 172, II. 50: 284, III. 50: 236.

V. *Kétévesek eladóversenye.* Díj 2000 korona. Távolság 900 méter. *Péchy A. Columbiaja* (Taral) első, *Jankovich-Béssán Gy.* *Szemese* (Adams) második, *Luzenbacher M. Wigwamja* (Leimer) harmadik, azután *Fruska*, *Fulvia*, *Kit-Kit*, *Tilalom*, *Lequere*, *Aranys*, *Kenée*. Totalizátor: 10: 23. Helyrelogadások: I. 50: 68, II. 50: 82 és III. 50: 128. Győztest *Krausz Lajos* vette meg 5400 koronáért.

VI. *Árverést díj.* Díj 3000 korona. Távolság 1000 méter. *Egyedi L. Master Jaokja* (Leurs) első, gróf *Degenfeld Liquesteje* (Russel) második, *Péchy A. Aureliája* (Taral) harmadik. Azután: *Generális*, *Mont-Pelée*, *Knickerbacher*. Totalizátor: 10: 67. Helyrelogadások: I. 50: 176, II. 50: 1:2. Győztesre az árverésen ajánlat nem történt.

VII. *Bitterdíj.* Díj 3000 korona. Távolság 2800 méter. *Szemere M. Sohasemje* (Bonta) első, gróf *Wenckheim D. Kontyosa* (Russel) második. Azután: *Ugyanaz*. Totalizátor: 10: 56.

Nyilttér.

Osztálysorsjegyek
MERCURBANKNÁL
Budapest, IV., Váci-utca 37.

(Az e róvat alatt közzétettnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK

Belgrád, május 3. Sivan Zsvianovics államtanácsost kultuszminiszterre neveztek ki.

Scserbina gyilkosa.

Pétervár, május 3. A hivatalos lap írja: Mint a konstantinápolyi császári nagykövet jelenti, a haditörvényszék *Ibrahim* albán, aki *Scserbina* konzult Mitrović-nal halálosan megsebesítette, *halálra ítélté*. Más ítéletet nem is lehetett várni. A császár azonban, áthatva a részvét érzelmétől azt az óhaját fejezte ki, hogy a bűnös életének *kegyelmezzenek meg*. Erről értesülve, a szultán az orosz nagykövet előtt kijelentette, hogy aláveti magát a császár nagylelkű akaratának, de a bűnöst *életfogytiglani kényszermunkára* ítéli.

Konstantinápoly, május 3. A szultán *Sinovej* nagykövetnek a tegnapi kihallgatás alkalmával megígérte, hogy az ellenkező albánok elleni akcióit az úszkíbi vilájetben teljesen végrehajtja. Ma ismét miniszteri tanácskozások voltak a Yildizken.

KÖZGAZDASÁG

Glosszák.

— A tőzsde hete. —

Budapest, május 3.

(—Cs.) Hollandia a spekulációnak ősi fészke, üzérkedésének első tárgya a tulipánhagymája volt. A magyar üzérkedésnek is volt tulipánhagymája: — a tégla. A gyártmány fontosságát nem kell magyarázni, spekulációra igen alkalmas, mert nagy áringadozásoknak és változó konjunktúráknak van alávetve. Oriási munkástömegeknek ad kenyeret. Gazdasági életünk borult égboltján gyenge nap sugar tör magának utat. A téglai par új életre kel, javulást mutat, a téglaárteké ismét keresettek és emelkednek. Ez a vállalkozási hajlam ébredésének első fészkje. Majdnem biztosra vehető, hogy a többi iparágakra is át fog szivárogni.

Ha a szappanfogyasztásból egy ország kulturájára és művelődésére következtetnek a nemzetgazdák, a téglakonzumot a gazdasági élet és a vállalkozókévd fokmérőjéül fogadhatjuk el. Fontos gazdasági tünet a téglai par javulása. Nyolc év óta csak néhány rövid hete, hogy téglaártekéket el lehet adni emelkedő árak mellett. Nagy jelentőséget azért tulajdonítunk neki, mert a gazdasági válságnak nyolc év előtt első hírnöke az építési válság volt. Ha tehát most ez iparág helyzete kedvezőre fordul, feltehető, hogy a gazdasági javulásban is ez iparág adja meg az irányadó lökést.

Budapest téglafogyasztása az utóbbi legrosszabb években 90 millió körül mozgott 28 korona ár mellett. Az idénre a budapesti fogyasztástól 170—180 millió tégla szükségletet várnak 36 korona átlagos ár mellett. A szükséglet tehát csaknem 50%-kal, az ár majdnem 33%-kal javult. A Budapest környékén lévő téglagyárak, melyek üzemüket a fogyasztás hiánya miatt kénytelen voltak évek óta szüneteltetni, ismét felvették a munkát. Ezek produkciója 10 millió tégla körül van, alacsonyabb árak mellett, mert kartellen kívül esnek.

Eddigélő a javulás a téglai parban egyedül a természetes építési kedv kielégítésében Teli magyarázatát. Semmi jel sincs arra, mintha az építkezésekben tulságig mentek volna, a telkek és ingatlanok értéke is csak mérsékelt javulást mutat. Es az építkezés lassu és fokozatos haladása csak kedvező tünet, lehetőleg fékezni kell a túl hajtott és forszírozott építési kedvet és az üzérkedési színezettel bíró építkezéseket lehetőleg ki kell irítani. Es e tekintetben a helyzet kulcsa a jelzőlogócsónöket nyújtó bankintézetek kezébe van letéve. Úgyelni kell arra, hogy ne tulságosan és főképpen ne rohamosan kinalgassanak a jelenlegi olcsó kamatláb mellett a bankok pénzét építkezésekre, mert akkor a visszaesések kimaradhatatlanok. Láttuk évek előtt, hogy mily fontos tényezők voltak a bankok jelzőlogócsónöi az építőiparra nézve. Tulságos nagy mértékben hiteleztek telkekre és még építés alatt lévő objektumokra és így hivatatlan és avatatlan elemek is igénybe vették. Midőn beállott a kijázanodás, midőn füresek maradtak a lakások és helyiségek, — nyomban reákövetkezett a házkrah. A jelzőlogóbankoknak tehát olyan a szerepük és feladatuk, mint a jegybankoknak a kamatláb-politika tekintetében.

A jelenlegi jobb téglakonjunktura nemcsak

a tömegesebb építkezésekben és az üres lakások számának felére való csökkenésében keresendő. Hozzájárultak ehhez technikai okok is: a *tégla-kartell*. Csak nem rég sikerült a téglakartellnek egynéhány még nem kartellirozott gyárost belépésre bírni, mi által a kartell szervezete kifogástalanul működhetik. Ha van kartell, mely gazdasági szempontból jogos, indokolt és igazságos, elsősorban a téglakartell az. Mért itt a helyzet éppen megfordította a többi kartelleknek. A téglafogyasztók a vagyonos osztály tagjaiból sorakoznak, míg a többi kartelleknél a kartellcikk a nagy népesség fogyasztását drágítja meg. A kontingenálás szempontjából is szükséges a kartell, mert a gyártást be kell osztani, mivel a téglat nem lehet oly könnyen szállítani messze távolságokra, mint más gyártmányt. Tehát a kartell nemcsak az árak emelésére irányul.

Más nagy világyárosokban a téglaiparnak nem jut oly nagy szerepe, mint Budapesten, mivel másutt az egyéb iparágak nagyobb arányokban vannak kifejldöve, mint nálunk. Itt a többi iparágak legföképp csak a helyi fogyasztásra dolgoznak és ezért függenek a téglaipar helyzetétől. Ami az építési iparnak még nagyobb lendület adhatna, az az ingatlan-átíratási díjak leszállítása lenne. Láttuk Bécsben, hogy a gazdasági válság dacára ott a tégla ára 55—60 korona körül mozog és az építési ipar teljes virágzásban van.

E kedvezőbb gazdasági mozzanatok felmerülése még legkevésbé sem jelenti azt, hogy a börzén ismét élet uralkodnék. Sőt mondhatni, sohasem nyujtott még oly szomorú képet, a forgalom még emberemlékezet óta nem volt oly minimális, mint mostanában. Már nem is remél senki semmit a börzétől, a leghíresebb optimisták is beadták már derekukat. Az ex-lex állapot az irányadó-köröket még tartózkodóbbakká tette. De e köröket még jobban lehangolják a bíróságoknak az utóbbi időben hozott felmentő ítéletei oly esetekben, midőn a tőzsde-tesztület rágalmak ellen védekezett és becsületét kereste. Ez esküdtzéki ítéletek a tőzsde ellenségeibe bátorságot és bizalmat öntenek és még nagyobb támadásokra ösztönzik őket. Ilyen viszonyok közt a tőzsde-intézmény nem fejlődhet, különösen most, midőn már ugys agóniában van. Pedig általános jólét és kereset mindig csak akkor volt, ha a tőzsde és üzlete nem adott okot panaszra.

Hetiszemle.

Budapest, május 3.

Gabonaüzlet. Az időjárás az egész hét folyamán kedvező maradt. Szörványos csapadék mellett állandóan derült, enyhe időnk volt, mely a vetések fejlődését előmozdította és az általános képteljesen kielégítő. A fagy nem értott úgy, mint azt kezdetben hitték és erre vonatkozólag alig van panasz. A vizállás lassan csökken. A külföldön ugyancsak változó, enyhe időjárás uralkodott. szörványos csapadékkal.

A külföldi piacokon az irányzat nagyobbára esendesebb, a nélkül azonban, hogy az árakra jelentékenyebb nyomást gyakorolhatna. A forgalom e mellett gyengébb ugyan, a kereslet is mérsékelt, a fogyasztás azonban csak gyenge készletek fölött rendelkezik és kényszerülve van vásárolni. Amerikában csak mérsékelt fluktuációk voltak; a folyó határidő gyengébb, az európai impulzus is hiányzott; a későbbi határidők azonban csak csekélységgel olcsóbbak. A spekuláció, ugy látszik, óvatosabb lett, habár a látható buzakészletek ismét jelen-tékenyen (a Bradstreets becslése szerint 4,152,000 bushel) csökkenek és a hét vége felé külföldi szám-lára is érkeztek vételmegbizások. A vetések felől némi panaszok fordultak elő, de ennek nem tulajdonítottak jelentőséget. Angliában az irányzat tartott, az üzlet azonban gyenge maradt. Franciaországban az időjárás kedvezőbb volt és úgy látszik, hogy a kedélyek a vetések állása tekintetében is nyugodtabbak. A hangulat így esendesebb és a buzaírányzat lelelé volt törekvő. Épp ugy nyugodtabb a felfogás Németországban is és valamivel olcsóbb árak mellett a hangulat esendesebb. A többi kontinentális piacokon a fogyasztási kereslet normális és az árak változatlanok.

Náunk az irányzat inkább állandó maradt, mi mellett azonban a forgalom is mérsékelt. Csupán tengeri szilárd irányzatú.

Az üzleti hét részleteiről a következőket jelenthetjük:

Buza aránylag elég jól volt kinalva és esendes irányzatban indult a vetésekdy korlátolt maradt a

lényegesen emelkedett határidőpiac sem gyakorolható befolyást arra nézve, hogy a malnok magasabb árakat engedélyeztek, vagy nagyobb beszerzéseket eszközöltek volna. Az üzlet későbbi folyamán a hangulat változatlan maradt, a kereslet mérsékelt volt ugyan, a tulajdonosok azonban köveleléseikből nem engedtek és a forgalom így a malnok legzsüksége-sebb beszerzésére szorított. Az árak a mult heti nivón maradtak meg és az összforgalom 12000 méter-mázsát tesz ki. A heti hozatalok összege 167.500 métermázsá, melyből 12.452 métermázsá ment tovább.

Rozs e héten is jó figyelemben részesült. A kinalat mérsékelt és ha a kereslet nem is mondható intenzívnek, ugy a kinalt tételek ugy a helyi gyorsan találtak elhelyezést. Az árak a mult héthez viszonyítva 5—10 fillérel magasabbak és minőség szerint 6.87 koronáig jegyzünk budapesti paritásá-ra, illetve 7.05 koronáig 3 óra helyben. Nyíri származékokban mérsékelt volt az üzlet és 6.25—6.30 koronáig jegyzünk Debreczen—Nyiregyháza paritásában.

Arpa (takarmány- és hántolási célokra) a mult heti jegyzések mellett mérsékelt volt forgalomban. A kinalt szintén gyengébb a hízalóknál, épp ugy, mint gyárosoknál 5.70—6.— koronáig volt elérhető. Jobb minőségű nehéz árpák 6.20 koronáig jegyznek Kőbányán.

Zab csak gyenge fogyasztási kereslettel találkozott, de a kinalt is mérsékelt és az árak így jól tartottak maradtak. A hét végével a hangulat kellemesebb és minőség szerint 6.20—6.40 korona között jegyzünk ab Budapesten.

Tengeri csak mérsékelt volt forgalomban, mi mellett azonban az árak tekintettel az emelkedett határidőjegyzésekre, 10—15 fillérel javultak. Egész-séges ár budapesti paritásra 6.20—6.25 koronáig jegyez, míg helyben kosira téve 6.40 koronáig fizettek. Arad paritásában 6.— koronáig jegyzünk. Hibás tengeri a vidéki fogyasztás részére jó kereslettel találkozott, de gyengén volt kinalva. Az ajánlott árak-kább már jobb minőségű, száraz és minta szernt adódik el. Az árak emelkedtek voltak és minta nélkül Zombor paritásában 4.75—4.95 koronáig, budapesti paritásában 5.25/2 koronáig fizettek, míg jobb aru helybeli viszonylatokban 5.80 koronáig jegyez.

Napirend.

Naptár: Hétfő, május 4. — Róma-katholikus: Flórián. — Protestáns: Flórián. — Görög-ercesz: (április 21.) Január. — Zsidó: Ijor 7. Seni héjt. — Nap ké: 4 óra 23 perckor. — Nyugszik: 6 óra 58 perckor. — Hold ké: 11 óra 8 perckor reggel. — Nyugszik: 12 óra 37 perckor éjél.

A pénzügyminiszter tegnap délután 4 órakor. Nemzeti Múzeum. Allat- és ásványtár. Nyitva 9 órá-tól 1-ig.

A Nemzeti Szalon grafikai kiállítása nyitva délelött 9 órától este 8 óráig. Belepődj 50 fillér.

Természettajzi gyűjtemények múzeuma (Múzeum-körút 4. sz.) nyitva délelött 10—12-ig.

Az Akadémia Goetheszozója nyitva délelött 10—12-ig; Múzeum könyvtár nyitva délelött 9 órától 1-ig.

Akadémias könyvtár nyitva 3—7-ig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelött 9 órától 12-ig.

Allattér a Városligetben nyitva egész nap. Belepődj 60 fillér.

MIKSZÁTH

KÁLMÁN

művei olcsó kiadásban

a „Magyar Könyvtár”-ban jelentek meg.

Szent Péter esernyője

5 füzet, füze kor. 1.50, kötve kor. 2.80.

Jó palócok

füzve 60 fillér, kötve 1 korona 20 fill.

Tót atyafiak

füzve 60 fillér, kötve 1 korona 20 fill.

Prakovszky, a siket kovács

füzve 60 fillér, kötve 1 korona 20 fill.

Két elbeszélés

A homályos ügy. — A táborsernogy halála. Ara 30 fillér.

Uj Zrinyiász

ára füzve 1 kor. 20 f., kötve 2 kor. 40 f.

Kaphatók:

Lampel R. (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udv. könyvkereskedésben

Budapest, VI., Andrássy-út 21. sz.

Vegyén osztálysorsjegyet Mercurbanknál

Budapest, IV., Váci-utca 37. sz.

